ԲԻՒԶԱԿԱՆ
ՀԱՑԵԼԷՍ
ԳԻՏԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԺԲ· ՏԱՐԻ | ԹԻՒ 228 | ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1/13 1894

1· Բիւրակն առ այժմ ամիսը անգամ մը կը հրատարակուի։ — **2**· Տարեկան գինն է ամեն տեղոյ համար 1½ Մէճիտիէ, բդթատարութեան ծախքը մեր վրայ ըլլալով։ — **3**· Չեմրէ կը ծախուի 100 վիճարայ։ — **4**· Բաժանորդ գրուիլ ուզողներ դիմելու են կամ իրենց նամակը ղրկելու են առ խմբագիրն Տպագրատուն Ն. Ճ. Առաքեան Կ. Պոլիս Զազմագնըլար Ցակոբեան Խան թիւ 10, 11, կամ ի Պայազիտ Հաւուզ։ — **5**· Բիւրակնի վերաբերեալ ամենայն գրութիւնք եւ բաժանորդական վճարումնք պէտք է ուղղել առ խմբագիրն։ — **6**· Անվճար նամակ կամ ո եւ է գրութիւն չընդունուիր։ — **7**· Տասն օրինակի համար բաժանորդ գտնողին մէկ օրինակ ձրի կը տրուի։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բիւրակն Հանդէս. — Բրիստոնէութիւն եւ մարդ մշակութիւն. — Կազմութիւն առեզական. — Վարք Ծիսուսի. — Խոկեր. — Անուն որ ի վեր է քան զամենայն անուն. — Տարօրոյն վախճանը. — Ձիւն. — Բառական ժամանակ կայ. — Ցորենն եօթնահատկեան. — Ձմեռն եւ գութ. — Ամերիկեան կեանքէ. — Թէյ. — Մարմինը դաստիարակել. — Ժրութիւն. — Վէպ հետաքրքրական ի Լամարթինէ. — Հանգ. Առեւելեան արձանագրն Գրուսա. — Ազգային. — Քաղաքական. — Ցանց նիւթոց։

ԲԻՒԶԱԿՆ ՀԱՆԴԷՍ

Ներկայիս կառավարէ Հանդիսիս երկոտասանեւրորդ տարեշրջան՝ որուն ելեւէջը կամեցայ սիրով յաջորդել երեքտասաներորդ շրջանի առաջին թիւն։

Պարտք կ'ըզգամք մեր խորին շնորհակալութիւնը յայտնել հրապարակաւ այն աղնիւ բարեկամաց՝ որք ի սկզբանէ գործոյս մինչեւ յարդ աջակից եղած են մեր այս ձեռնարկութեան, որ հանրութեան օգտին միայն ծառայեցնել վախճաքած ենք միշտ։

Վստահ եմք թէ անոնք իրրեւ ճշմարիտ բարեկամք գործոյս, ոչ միայն պիտի շարունակեն իրենց աջակցութիւն, այլ նաեւ պիտի ուզեն յառաջկային բազմապատկել իրենց ջանքերն մեր այս ձեռնարկի յաջողութեան համար։

Ի դիւրութիւն ընթերցասէր բարեկամաց կարգադրութիւնք որ իրենց բաժանորդագրութեանց փոխարէնը կրնան յանձնել Գաւառներէն եղող Ամերիկայի Պատ. Միսիոնարաց որոց միջոցաւ ամենայն ապահովութեամբ կը հասնի մեզ։ Նաեւ թղթակցութեան միտք ևս ընդունելի է նամակի մէջ ծրարեալ, բայց ոչ առանց ապահովագրեալ ըլլալու, զի նամակներն կրնան երբեմն կորսուիլ։

Այս առթիւ կը ծանուցանեմք նաեւ որ բայց ի առաջին տարւոյ հատորէն՝ միւս տարիներու ամբողջ հատորներն կազմեալ եւ անկազմ ունինք պատրաստ ի վաճառ։

ՔՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ
ՄՏՔԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆ

(Շար. տես թիւ 227)

Մշակութեան հիմը լեզուի մը մէջ դրուելով՝ եւ ժողովուրդը սաստիկ ըլլալով ընթերցման եւ հասկնալու արուեստը, Սրբազան Գիրքը իրենց մայրենի լեզուաւ կը տրուէր անոնց ձեռքը։ Ցեւտոնական լեզուաց ամենէն հին յիշատակարանը Իւֆիլասի Աստուածաշնչի թարգմանութիւնն է։ Գերմանական եւ Սքանտինաւեան քաղաքակրթութեան արշալոյսին առեղծը այս է այն միակ հատորը որ կը ներկայանայ հնախոյզին աչքին։ Մ. Կիւրեղ կրկնեց Սրբազան Գրքերն Սլաւոններուն համար թարգմանելու աշխատին դործը։

Աստուածաշունչին թարգմանութիւնը, ինքնին գերազանց դրական դործ մը, այս կերպով շատ հզօր աղդեցութիւն մը կընծայէր, բարբարոսներուն բարձրացման համար։ Ռուսաստանի մէջ քրիստոնէութեան քարոզութիւնը եւ մաքի մշակութիւնը ի միասին սկսուեցան։ Այս անհնակ ժողովրդոց մէջ Քրիստոնէութիւնը տարածուելուն հետ միասին հաստատուեցան դպրոցները, եւ Կիւրեղի այրուբէնը, եւ Աստուածաշունչի թարգմանութիւնը դործածուեցան Քրիստոնէական հրահանգութեան համար։ Եկեղեցական եւ դպրոցներու հիմնադրութեանց հետ ձեռք ձեռքի աստած կ'երթար Յունարենէ Սլաւոնեան լեզուաց թարգմանութիւնն կրօնական եւ աստուածարանական դործոց, եւ ասոնք կը կազմեն Ռուսական դրականութեան ծագումը։

Բայց եկեղեցին դոհ չէր լեզու մը եւ դիրք մը տալով։ Ան նոյն չահերն եւ դրգիռները կը հայթայթէին զանոնք՝ աւելի յառաջ կերթային մնաւորական զարդացման համար հաստատութիւններ հիմնելու։ Բոլոր Եւրոպայի մէջ, Միջին դարուց ժամանակ, Քրիստոնէութեան հիմնադիրք եղան նաև դպրոցներու հիմնադիրք եւ անօրէնք, եւ հազար հինդ հարիւր տարի՝ Լատինին պաշտօնականէն՝ կըրթական գործին ռահվիրայներն եղան։ Բոլոր ազգաց սրվեցնելը վերջին յանձնարարութիւնն էր աշակերտաց փոքրիկ խումբին, եւ պատմութիւնը վկայ է թէ այս յանձնարարութիւնը հաւատարմաբար կատարուեցաւ։ Եւրոպիոյ մէջ ամենուրեք եկեղեցին եւ դպրոցը իրենց ոյժերն ի միասին բարձրացուցին, շատ անգամ միանալով կազմելու մէկ փառաշուք ճարտարապետական չինուածք մը։

Քրիստոնէութեան եւ մաքի մշակութեան ներքին կապակցութիւնը այնքան աւելի յայտնի կըլլայ որչափ որ հոս երթանք։ Իրլանտայի Քրիստոնէութեան դարձէն ետքը՝ այն կղզին վանքերու եւ ուսումնական դպրոցներու կեդրոնը եղաւ։ Այս կրթական հաստատութիւնք բոլոր աշխարհի վրայ համբաւ ստացած էին իրենց Ս. Գրական ուսանող գիտական հետաքննութեանց համար, որչափ որ հնար էր այն ժամանակներու մէջ։ Այս վանքերէն կելնէին ժողովրդոց դարձ և մաքի մշակութիւնը։ Շատ դեռահաս Անգլիացիք ուսումնարդ դարու մէջ այս դպրոցներն կ'երթա-

յին, որ ոչ թէ միայն իրենց կուսակալ դիտուելնուն այլ եւ այլ ճիւղերու մէջ հրահանգուելին, այլ մինչեւ յն առենը կը հայթայթէր նաեւ իրենց ապրուստը եւ պէտքերը։ Այս Իրլանտական վանքերէն սուսգուած դիտուելուն եւ պէտքերու միջոցու վառուած ուխտը այնքան մեծ էր որ վաճառական նաւեր կը դրկուէին Կալիա եւ Հռովմ Անգղիա փոխադրելու համար գրքեր եւ մանուանդ Աստուածաշունչեր։

(Շարունակելի)

ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵԳԱԿԱՆ

(Շարունակութիւն տես թիւ 126)

Մեր նախընթաց յօդուածով ըսինք թէ արեգակին մեզ երեւցած մասը, որ անոր մթնոլորտն է, կը կոչուի հրագունա։ Ասոր բոլորտիքը կայ կաղային կեղեւ մը, երփնագունաը, որ դիսաւորապար կը բաղկանայ այրելէն ճերմկցած լրածնէ, զոր այն առեն միայն կը տեսնենք երբ խաւարման պատճառաւ սուսերը կուգայ հրագունային վրայ։ Ըսինք նաեւ թէ այս երփնագունային բոցերու ձեւով չերտերը եւ ամպերը կերեւին, այն գեղեցիկ վարդագոյն կղուածներն, որոնք նաեւ դիսաւորապար թթուածինէ կը բաղկանան։ Մինչեւ 1868 ի խաւարումը, միայն խաւարման առեններն էր որ ասոնք կրնային դիտուիլ եւ զննուիլ, քանզի խաւարումի մը սուսերը հարկ էր մեղմացնելու համար լուսոյն սաստկութիւնը։ Սակայն յիշեալ թուականէն վերջ նշանաւոր դիտումներ կատարուեցաւ Անգղիացի Լոքիէրէն։ Ան դիտարանի միջոցաւ սաստկապաշխոյ կերպով կրցաւ դիտել յիշեալ վարդագոյն կղուածներն առեզակին պայծառ շրջանակին դուրսի կողմը։ Լուսապատկերացոյցին ճեղքուածը դրուելով արեգակին պատկերին եզրը, եւ լուսապատկերին առեն մասերն ակնարկելով, բայ ի այն մասերէն որը չրածինին պայծառ գիծերուն կը վերաբերին. սաստկապաշխոյը կը տեսնէ այրելէն ճերմկցած կաղային կղուածներու պայծառ գիծերն, և անոնց բարձրութեամբը կը չափէ կղուածներու բարձրութիւնը։ Յետոյ դործիքին ճեղքուածը շարժելով արեգակեան եզրին վրայ՝ կ'սատնայ բոլոր արեգակին շուրջը եղող անտեսանելի կաղային կղուածներուն ձեւերը այնքան ճշդութեամբ որպես թէ խաւարման մը առեն անոնց լուսանկարը առած ըլլար։ Այս դիտութիւն բոցերն, որոց պատկերը միայն կրնար առնուիլ առաջ աճապարանօք խաւարման մը տեւողութեան չորս կամ հինդ վայրկեաններուն մէջ, հիմա քարտէսներու վրայ կառնուին. եթէ ուզուի, և մինչեւ անդամ առնոյ լուսանկարներն առնուած են օր ըստ օրէ 1891 էն ի վեր։ Եւ դիւրաւ կերեւնայ տեսնուիլ թէ չնորհիւ այս մեթոտին մեծ յառաջադիմութիւն եղած է։ 1868 էն առաջ վեցի տարիայ ևղած էին վերցիշեալ կղուած մասերուն ծագումը և անոնց նիւթական կազմութիւնը, և այդ ժամանակներն «Տեսաբանական պատրանք» բառերն չատ անդամ կը դործածուէին։ Հիմա անոնց կազմութիւնը գիտցուած է, և անոնց յատկութիւնն ալ տեւելի բիծերուն հետ։ Ինչ որ կը կոչուի տեւելի պատկը՝ լուսադոյնս ճշդուած

է այսօր, Տեսաբանական պատրանք ըլլալէ չատ հեռի՝ մինչեւ իսկ սոսկ պատահարները ալ չըլլալով հրային գունտին մակերեւոյթին վրայ, անոր կեանքին միայն արտայայտութիւններն եւ անոր շողշողման անհրաժեշտ պայմաններն են։

Ակներեւ է թէ այսպիսի պատուական արդիւնքներ առնող մեթոտ մը աւելի պիտի ընդարձակուի, ուստի արդի աստղաբաշխներուն փառասիրութիւնն է քարտէսներու վրայ առնել ոչ թէ միայն այն ցցուածներն որոնք արեւին սկաւառակին եզրերէն դուրս ելած են, բայց նաեւ անոնք ալ որ կը ծածանին արեւին մակերեւոյթին վրայ եւ որոնց տակաւ լոյսը կը կորսուի հրագունեան շողայոյզ լոյսին մէջ։ Փարիզի մէջ Տէլանտրը և Շիքակոյի մէջ Հէյլը, երկուքն ալ այս նպատակին հետամուտ են, և երկուքն ալ վստահ են յաջողութեան։ Իրենց մեթոտներն սակայն, լոկ ընդարձակում մ'են Լոքիէրի և Ժանսէնի մեթոտին լուսանկարի օգնութիւնն ալ մեկտեղ առնելով։ Այսպէս Հէյլը այնպիսի կերպով մը կը նկարագրէ իր լուսապատկերային լուսանկար դործիքը որ բոլոր ցցուածներուն, և բոլոր մութ բիծերուն լուսանկարը կառնէ, այնպէս որ երբ քանի մը արուեստական դիտարութեանց ալ յաղթուի, արեւին մակերեւոյթին ամբողջ աշխարհագրութիւնը պիտի ունենանք, իր ամէն մէկ բիծերով, ցցուածներով և այլ երեւոյթներով։ Տէլանտրը ալ նոյն վախճանին կը հետամտի, այսինքն ունենալ երկնադունտին ճշդրիտ մէկ պատկերը։

Այս ինքնին անհուն յառաջադիմութիւն մ'է, բայց երկու աստղաբաշխներն աւելի մեծ յոյսեր ունին, կուզեն ամենալ ալօտ, անհեթանելի պատկին ամէն օրուան լուսանկարներն ալ։ և հատանականաբար պիտի յաջողին։ Տէլանտրը լուսապատկերացոյց դործիքին միջոցաւ ծածկել կուտայ արդէն և իր պատկէն բղխած բոլոր լուսաւոր ճառագայթներն՝ և հատուածա կոչմ ապակիին միջոցով դործիքին մէջ կառնէ միայն մանիշակագոյն ճառագայթներն, այնպէս որ կարող կըլլայ միայն արեգակին պատկը, կամ ինչպէս որ սովորաբար կըսուի, «փառքը» միայն լուսանկարել, մանիշակագոյն, դառնաձ երկնքին ցրուած լոյսէն։ Արեւին այս մասը, ինչպէս արդէն ըսինք՝ անհեթանելի է, միայն խաւարմանց առեն կրնայ տեսնուիլ։ Այս պատճառաւ շատ դժուարին դործ մ'է ամէն օրուան քարտէսներն առնել այն շողշողուն դաղտնալից երեւոյթին որ կը շրջապատէ մեր պայծառ արեւը, եւ կը զարթուցանէ աստղարաշխին ջմայլումը որ միայն քիչ մը կը տեսնէ զայն խաւարման առեն։

Այս խաւարմանց միջոցին դիտուածներն միեւնոյնը չեն։ 1860 ին միշտ պատկը գրեթէ գնտակերպ էր, 1868 ին անհուն ճառագայթներ, աչերեւին արտամղիչին գրեթէ կրկին երկայնութեամբը, դուրս ցցուած էին անկէ։ 1889 ին աւելի ընդարձակ էր հատարակածային ահմանին քան բեւեռային ահմանաց մէջ։ Վերջին խաւարման առեն կրկին կանոնաւոր ձեւ մ'ունէր։ Նաեւ այս փոփոխութիւնք որոշ կապակցութիւն մը ունին արեւին բիծերուն թիւոյն հետ, որոնք

կը թուի թէ երբ բազմաթիւ ըլլան՝ պակաս աւելի կանոնաւոր ձեւ մը առնելուն պատճառ կ'ըլլան։ Այս կերպով ակնհայտ կ'ըլլայ թէ պակը սոսկ արեգակին մթնոլորտը չլրնալ նկատուիլ, ուրիշ ծագում մը ունենալու է. և թէպէտ այս մասին դիտումնք կերպ կերպ կարծիքներ յայտնած են, դեռ որոշ եւ ստոյգ եզրակացութեան մը չեն կրցած գալ։ Սա չափը յայտնի է թէ լոկ տեսաբանական նիւթ է։

Մինչեւ յայժմ եղած դիտողութիւններէն հասկցուած է թէ արևը մեր կարծածին պէս լուսեղէն գունդ մը չէ մեր տեսած որոշ եզրերովը սահմանուած։ Հիմայ մենք այդ դաղափարը փոխելու ենք։ Սրեւէն նայելով մեր տեսածը միայն մեկ փոքրիկ մասն է այն մեծ հրեղէն գունդին, այսինքն աւելի լուսացեալ մասը։ Այդ մեր տեսած մասը չրջապատեալ է ամպակերպ նիւթի զանգուածով մը որ մեր տեսած մասին եռալատիկը կամ քառալատիկ մեծութիւնը ունի։

Ինչ է այս նիւթը, ուսկից կուգայ և իր ապագայ ճակատագիրը ինչ պիտի ըլլայ։ Ինչ պատճառներ անոր երեւոյթը կը փոփոխեն և կուտան անոր այն տյլ ընդ այլոյ ձեւերն որոնք արձանագրուած են նախորդ խոսարմանց միջոցին։ Բոլոր այս հարցմանց պիտի պատասխանուի նորանոր հետազօտութիւններով՝ որոնց մեթոտներն արդէն յոյժ տրուած են։

Որպէս արեգակն չի դադրիր ծագելէ միայն թէ երբեմն ամպք կը մթագնեն պիր ըլլայ, այսպէս Քրիստոնեայն պարտի հանապազ գործել զբարիս եթէ ձախորդութեան մութ ամպեր իսկ գինք չրջապատեն։

ՎԱՐՔ ՅԻՍՈՒՍԻ

(Շարունակութիւն տես թիւ 127)

ԳԼՈՒԽ Բ.

ԱԶԳՆ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿՆ

Կը մերձենք այժմ այն ժամանակին յորում Յիսուս կը թեւակոխէր հասարակական կենաց բեմին վրայ յետ լռութեան և անհետութեան երեսուն ամաց։ Յարմար առիթն է ուրեմն ակնարկ մը ձգելու ազգին դրից և պարագայից վրայ. այն ազգին որոյ մէջ պիտի ըլլար իւր կենաց գործն, յարմար առիթն է նաև Յիսուսի բարուց նկարագրոյն եւ կենաց նպատակին վրայ դադափար մը կազմելու։ Ամեն մեծ կենսագրութիւն յաչխարհ մուտ գործող նոր ըղծութեան մը ստորագրութիւնն է եւ կը բերէ բան որ կը տարբերի արդէն իսկ հոն գտնուածներէ, ստորագրութիւնն է նաև գործոյ այն եղանակին որով այդ նոր ըղծութիւնն ապառնոյն մէկ մասն կազմելու համար կը միանայ եւ մէկ կըլլայ հնոյն հետ։ Եւ ուսոի յայտնապէս երկու բան կարևոր է նոցա համար, որ կ'ուզեն ըլլն կատարելապէս ի միտ առնուլ։ Նախ, պարզապէս ըմբռնել նոր ըղծութեան որպիսութիւնն եւ հապա լաւ տեսութիւն մ'ունենալ այն աշխարհի նկատմամբ որուն հետ այդ նոր ըղծութիւնն պիտի միանայ։ Աւանդ երկրորդին առաջնոյն տեսակարար տարբերութիւնն անհասկանալի է, ոչ իսկ կարելի է այդ ըղծութեան ընդունելութեան եղանակն գնահատել, այսինքն գնահատել այն բարեյօժար ընդունելութիւնն զոր կը վայելէ այդ ըղծութիւնն կամ՝ ընդ-

հակառակն դնահատել այն դիմադրութեան մեծութիւնն որոյ ընդդէմ մաքառելու է։ Յիսուս իւր հետ բերաւ յաշխարհ առաւել ինչ որ նախատիպ է և նպատակակալ մարդկութեան պատմութիւնն ձեւափոխելու և եղանակաւորելու, քան այլ որ և է անձ որ յաշխարհ եկած է։ Սակայն մենք կարող ենք հասկնալ ոչ ընդ և ոչ այն բաղդն կամ վիճակն որուն հանդիպեցաւ յանկարծ երբ կը ձանաչէ Իւր բերած ճշմարտն պատմութեան հետ միախառնել՝ առանց պարզ անհատութիւն մ'ունենալու այն չքնաղակի վիճակին վրայ յորում պիտի անցընէր Իւր կեանքն։

Իւր կենաց բաստրն. Երբ Հին Կտակարանի վերջին գլուխն լրացնելով չըլնենք թերթն կը տեսնենք Նոր Կտակարանի առաջին գլուխն, և հակառակ ենք խոստովանելու, թէ Մատթեոսի Աւետարանին մէջ միևնոյն ժողովրդեան եւ միևնոյն լեռայ վիճակին կը հանդիպինք, որպէս տեսանք Մալաքեայ մարգարէութեան մէջ, բայց ոչ մի այլ խորհուրդ կամ կարծիք կրնայ այնչափ սխալ ըլլալ որչափ այս։ Զորս դարեր անցան Մալաքիայէ վերջ մինչև Մատթեոսի ժամանակն եւ այդ չըլնան այնչափ մեծ փոփոխութիւն դործեց, որչափ նոյն տեւողութեամբ երկայն ժամանակաշրջան մը պրնեթ միշտ կրցած է դործել որ և է երկրի մէջ։ Եւ այնպիսի սովորոյթք, դատաւորը, կուսակրօնութիւնք և հաստատութիւնք ի պոյ եկած էին ի պատճառս որոյ Մալաքիա, երթէ մեռնէր ներկին յառնէր, անկարող պիտի ըլլար ճանչնալու իւր երկիրը։

Քաղաքական տեսակետիւ ազգն արտաքոյ կարգի փոփոխութիւններէ անցած էր։ Յետ Ս. քսորին (ի Բաբելոն) ազգն տեսակ մը կրօնական կառավարութեան կազմակերպութիւնն առած էր ընդ իշխանութեամբ քահանայապետին։ բայց յայնմհետէ յաղթական յաղթականէ վերջ խաղցած էին այդ ազգի վրայ և ամեն ինչ փոխած էին։ Պաղեստի ժառանգական միապետութիւնն առ ժամանակակից կերպիւ վերահաստատուած էր իշխան քաջարի Մակաբայեցւոց։ աղատութեան ճակատամարտ պահ մը չտևուած և պահ մը կրճատած էր։ յաջորդակից մը Դաւթի դահուն վրայ բազմած էր և այժմ վերջ ի վերջոյ երկիրն կատարեալապէս ընդ իշխանութեամբ Հռովմայեցւոց էր, որ իրենց պետութիւնն տարածած էին ողջոյն քաղաքակիրթ աշխարհի վրայ։ Կայսրութիւնն բաժնուած էր այլ և այլ փոքր մասանց կամ իշխանապետութեանց ղրաս օտարականք կը կառավարեին այլ և այլ վարչական ուղղութեամբ որպիսի է այժմու Անգլիական պետութիւնն ի Հնդկաստան։ Գալիլիա և Բերիա փոքրիկ պետութիւններ ունէին, որոց արքայք Մեծին Հերովդիսի զաւակունքն էին, Հերովդիսի՝ առ որով Յիսուս ծնաւ։ Այս Հերովդիսի յարաբերութիւնն ընդ Հռովմէական Կայսեր նոյնն էր որպիսի է այժմ Հնդիկ ընիկ արքայից յարաբերութիւնն առ թագուհին Անգլիոյ։ Հրէաստան Հռովմէական պաշտօնակալի մը վարչութեան ներքեւ էր, այս պաշտօնակալն Սիւրիոյ Հռովմէական իշխանութեան կառավարչին տարբերակարգն էր, ինչպէս Պոնտեի կառավարիչն՝ Կալկաթայի

ընդհանուր կառավարչին ստորակարգ պաշտօնատարն է։ Հռովմէական վինուղը անց ու դարձ կ'ընէին Երուսաղէմայ փողոցներուն մէջ, Հռովմէական դրօշն կը ծածանէր երկրին ամեն ամրութեանց վրայ և ամեն քաղաքի դրան առջև հարկահաւաքներն կը նստէին։ Հրէական կառավարչական դերադոյն մարմնոյն, Սանհիդրիմի իշխանութեան, նշոյլն միայն մնացած էր և նորա նախագահն, քահանայապետն՝ Հռովմայեցւոց սոսկ խաղալիքն եղած էր, որը ըստ ծայրայեղ քմահաճոյից ի քահանայապետական իշխանութիւն կը բարձրացնէին և պաշտօնանկ կ'ընէին գոյ և կամէին։ Այսպէս խռնարհած և ինկած էր այն դռռոզ ազգն որոյ գաղափարականն էր տիրել աշխարհի և որոյ Հայրենասիրութիւնն կրօնական եւ ազգային կիրք մը եղած էր, կիրք մը այնչափ բուռն և այնչափ անչէջելի որչափ որ և է երկրի մէջ բորբոքած է երբեք։

Ի կրօնի փոփոխութիւնն նմանապէս մեծ էր եւ անկումն հաւասարապէս ցած։ Արդարև յարատևին երեւոյթն այնպէս կը թուէր որպէս թէ յաւերժապիմնութիւն եղած էր քան յեսադիմնութիւն։ Ազգն առաւել ուղղափառ եղած էր քան իր պատմութեան նախկին ժամանակաց մէջ։ Եր երբեմն յորում իր դիմաւոր վտանգն կառնպաշտութիւնն էր, բայց սրսոսրանաց պատիժն միանգամ էր ընդմիշտ այդ հակամիտութիւնն, յետ ոչ ոչ Հրէայք ուր եւ ընկային անհաշտ միտառաջեանք էին։ Յետ Բաբելոնի վերադարձի քահանայական կարգը եւ պաշտօնք վերակազմուած էին, և տաճարի պաշտամունք եւ տարեկան տօներ չարունակաբար կը կատարուէին Երուսաղիմայ մէջ ամենայն ճշդապահութեամբ։ Նոր և յոյժ կարեւոր հաստատութիւն մ'ևս յերեւան եկած էր, որ Տաճարը և քահանայական կարգերն երկրորդական ըրած էր։ Սինագոկն (ժողովարանն) էր այս իւր վարդապետներով հանդերձ։ Թուի թէ ի հնուստ այդ հաստատութիւնն բնաւ գոյութիւն չուներ այլ յետ աքսորանաց ի դոյ եկաւ ի շնորհն այն յարդանաց զոր կը տածէին առ Մուրբ Գիրս։ Ժողովարաններու թիւը կ'բազմապատկուէր ուր որ Հրէայք կը բնակէին։ Ամեն շաբաթ օր այն ժողովարանք կը լցուէին աղօթասէր ժողովրդեամբ։ Ուաբբիք յորդորներ կը կարդային, նոր կարգ մ'ալ կազմուեցաւ Եբրայական թարգմանչաց պէտքը լեցնելու համար, վասն զի Եբրայեցերէնն մեռած լեզու մը եղած էր։ Գրեթէ ամբողջ Հին Կտակարանն տարին անգամ մը կը կարդացուէր ի լուր ժողովրդեան։ Աստուածաբանական դպրոցներ՝ մեր ճեմարանաց նման հաստատուած էին ուր Ուաբբիք կը դասախօսակուէին և ուր Մուրբ Մատեանք կը բացատրուէին։

Սակայն ի հեճուկս այս կրօնասիրութեան կրօնն ցածալի ինն աստիճանաւ ինկած էր։ Արտաքին երեւոյթն բաղմապատկուած, սակայն ներքին ոգին աներեւոյթ եղած էր։ Թէև այդ ազգն յաճախ բիւրաւ ու մեղաւոր եղած էր, սակայն, իւր ամենավատ վիճակին մէջ իսկ ընդունակ էր կրօնական վսեմ հոգիներ արտադրելու, այնպիսիք՝ որ կենաց դաղափարականն բարձր կը բռնէին և ազգին երկնից հետ ունեցած յարաբերութիւնը կը

պաշտպանէին ու կը պահպանէին։ Մարդարէից ներշնչեալ ձայներ չա-ղուեցան կը յորդէին ճշմարտութեան լինչ ու վճիռ հոսանքներ։ Սակայն յընթացս չորեք հարիւր տարի ոչ մի մարգարէի ձայնն լսելի եղած էր։ Նախնի մարգարէից յայտարարութեանց արձանագրութիւնները կատարեալ ակնածութեամբ և յարգանօք կը պահուէին։ սակայն չկային այնպիսի անձինք որ դէմ պահանջեալ առաքեանաւ Հոգւոյն Սրբոյ ներշնչութիւնն ունենային որպէս զի հասկնային զայն զոր Ս. Հոգին դրել տուած էր յառաջադոյն։

Այդ ժամանակի կրօնասէրայ ներկայացուցիչք՝ Փարիսեցիք էին։ Որպէս անունն ինքնին կը նշանակէ, տարբ ի ակզբան անդ ախոյեան հանդիսացան Հրեից ուրիշ ազգերէ անջատուելու դատափարին։ Աղնիւ դատավար մ՚էր այս, ցորչափ պահանջեալ անջատութիւնն սրբութեան առաքելական էր։ Սակայն յայժ առաւել դժուարին է պահել այս խստութիւն քան այնպիսի արտաքին տարբերութիւններ, որպիսիք են կերակրոյ, զգեստուց, լեզուի և այլ խորհրդութիւններ։ Այս արտաքինք՝ յընթացս ժամանակի ներքին խորհրդեան տեղն դրաւեցին։ Կարհամարհէին և կ՚արհէին նաև ուրիշ ամեն ազգ և անվանդ հաւատով իրենց ազգի փառաւոր ապագայի մը յուսոյն փարած էին, ևս այնչափ երկարաձգոյն գաղափար տածած էին որ մինչև սա համոզման յանգած էին թէ երկինք երկնից առանձնաշնորհեալ սիրելիներն էին, սուկ արհեստ Աբրահամու սերնդ էին էին, ևս այսպէս լոկ լոկ անունով անձ-նական նկարագրի արժէքն ու կարեւորութիւն։ Բաղմապատիկ էին իրենց Հրէական առանձնայատկութիւնները և փոխան սիրոյ առ Աստուած և առ մարդ՝ տրամադրած էին ամբարտաւանութեան, լաւացման, զոհից և այլ արտաքին կրօնական ձեւակերպութիւնները իբր անհրաժեշտ պարտականութիւններ։

Շարունակելի)

ԽՈԿԵՐ

Փոքր անդուշեթիւնէ մը մեծ ամօթ ղնաններ կրնան յառաջ գալ։

— Օդտակար վիճաբանութիւնը կը սրեն և կընդարձակեն միտքը։

— Ղամբարն առանց լոյսի ինչ որ է, այնպէս է մարդկային կեանքն ալ առանց լոյսի։ — մին իր մը անպէտ, միւսն չարժուն մտածել։

— Այլոց թերութիւնը մատնանիշ ընելով այլանելու փոխան՝ յաւէտ խորհէ, դուխ եւ ուղղէ քու թերութիւններդ սրտէզալ ուրիշներ ալ քու թերութիւնդ մատնանիշ ընելով դրել չսյսպանեն։

— Սէրը՝ արեւն, բարութիւնը՝ հոգւոյն, պիտութիւնը մտաց, ամենաընտիր ու թանկագին զարդերն են։

— Ինչպէս չես ուզեր որ ուրիշներ առնակոխ ընեն քու իրաւունդդ, դու ալ զգուշացիր առնակոխ ընելէ ուրիշին իրաւունքը։

— Զարտասիրտ մարդէն հեռու փախիր հնար եղածին չափ, զանգի նա երբ մեկ տեղ կոտղ գտնելու ըլլայ՝ եղիճի պէս կը կըճէ եւ օձի պէս կը խայթէ քեզ։

ՆԱՒՆԱՄԱՆ

«ԱՆՈՒՆ, ՈՐ Ի ՎԵՐ Է ՔԱՆ ԶԱՄԵՆԱՅՆ ԱՆՈՒՆ»

Մարդկային ընտիրեան առիթով և անկեալ վիճակը հաւկնալու համար բաւական է ի նկատի առնուլ այն ընդհանուր անառարկելիութիւնը այնպիսի ամենահարեւտ իմոյ իրենէրուն մասին, որ յաւիտենականութեան հետ կապակցութիւն ունին։ Մարդոց մէջ կայ հոգալ հաւկնալու և ապրիլու համար ամեն բան, ի բայ առեալ ինչ որ յաւիտենական կարեւորութիւն ունի։ Բայց ճշմարիտ հաւատացեալի մը խոնարհ սրտին մ'է ինչ այնքան սիրելի է որչափ այն ԱՆՈՒՆԸ որ ի յաւիտենից է եւ պիտի առէք մինչ ցյաւիտեան։ Քրիստոնէութեան մ'է մէկ մասը այնքան թանկագին է անոր, որչափ այն՝ որ Հրեից գայթակղութիւն և այս աշխարհիս իմաստուններուն յիմարութիւն համարուած է։ Աչքերի նկատմամբ մը առ Փրկիչն այն հաւատացեալին հոգւոյն ու մտացը մէջ միայն կրնայ գոյանալ որ Անոր անձին և պաշտօնին առաքելութիւնը յայտ սիրելի և պատուական եղած է իրեն։

Պօղոս առաքեալ կը գրէ առ Տիմոթէոս «Եւ յայտնի իսկ մեծ է խորհուրդն աստուածպաշտութեան, որ Աստուած երեւցաւ մարմնով՝ արդարացաւ հոգւով՝ յայտնեցաւ հրեշտակաց՝ քարոզեցաւ ի հեթանոս՝ հաւատացաւ յաշխարհի՝ և վերացաւ փառօք։» (1) *Տեսնենք այն պիսաւոր փաստերէն մէկ քանին որ կը ցուցնեն թէ Քրիստոս Աստուած է ամենայն վրայ օրհնեալ յաւիտեանս, և թէ Սուրբ Գրեանք ինչպէս կրկին և կրկին կը հաստատեն զայս ստոյգ անոր Աստուծոյ յատուկ եղած անուններուն ու սիրտղանելը։*

«Ի սկզբանէ էր բանն, և բանն էր առ Աստուած, և Աստուած էր բանն» (1) *Հոս Յիսուսի Քրիստոսի համար ըսուած ըլլալը յայտնի է հետեւեալ հատուածէն «Եւ բանն մարմին եղև և բնակեաց ի մեզ։»* (2) *Եւ թէ «Կաչեսցին զանուն նորա Էմմանուէլ, ընդ մեզ Աստուած։»* (3) *Եւ թէ, «Ծորոյ Եւ Քրիստոս ըստ մարմնոյն որ է ի վերայ ամենեցունն Աստուած օրհնեալ յաւիտեանս։»* *Հռոմ. Թ. 5։ Եւ թէ Հայրն Աստուած կը ներկայանայ մեզ ըսելին իւր Աստուած անուանելով «Իսկ ցորդին ասէ Աթոռ քո Աստուած յաւիտեանս յաւիտենից»։* (4) *Մինչ Հայրն իւր Որդւոյն յաւիտենական իշխանութեան աէր անունը կուտայ՝ մենք վրանի՞մ ղինքն այնպէս դատանիլ։*

Թէ Քրիստոս ճշմարիտ Աստուած է։ «Եւ դիտեմք՝ եթէ Որդին Աստուծոյ եկն, և եւս մեզ միտս, զի ծանիցուք զճշմարիտն, և եմք ի ճշմարտին Որդւոյ Նորա Յիսուսի Քրիստոսի, զի Նա է ճշմարիտ Աստուած՝ և կեանք յաւիտենական։» (5) *Այս տեղ ճշմարիտ Աստուած՝ անուանելով անձը Յիսուս Քրիստոս ըլլալը յայտնի է ա'չ միայն խօսուածքին ընտրութենէն, այլ նաև թղթին առաջին դլուխ երկրորդ հատուածէն ուր Քրիստոս կոչուած է, «Այն յաւիտենական կեանքը որ էր առ Հօր և երեւեցաւ մեզ։»*

Թէ Քրիստոս մեծ և հզօր Աստուած կոչուած է։ «Եւ ակնկալութեամբ և-

(1) Ս. Տիմ. Դ. 16։

(1) Ցովհ. Ա. 1։ (2) Ցովհ. Ա. 14։ (3) Մատթ. Ա. 23։ (4) Երր. Ա. 8. Սաղմ. հե. 6, 7։ (5) Ա. Ցովհ. Ե. 20։

բանիվ յուսոյն՝ և յայտնութիւնն վասն մեծին Աստուծոյ և Փրկչին մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։» (1) *Քրիստոս է և ո՛չ Հայրն որ պիտի յայտնուի իբրև աշխարհին դատաւորը. հետևաբար պարզհետև Քրիստոսի յայտնութիւնն է՝ այն մեծ Աստուածոյն և Փրկչին մերոյ յայտնութիւնը, ուրկից Յիսուս Քրիստոս հոս մեծ Աստուածն ըլլալը հաստատած է։ «Զի մանուկ ծնաւ մեզ, որդի տուաւ մեզ՝ որոյ իշխանութիւն իւր եղեւ ի վերայ ուսոյ իւրոյ, և անուն կոչեցաւ նմա հրեշտակ մեծի խորհրդոյ, սքանչելի՝ խորհրդակից՝ Աստուած՝ հզօր՝ իշխան՝ Հայր հանդերձեալ աշխարհի»։* (2) *Ասոնք այնպիսի պատգամներ են զորս ո՛չ մէկ պատգամ կրնայ կրել։*

Թէ Քրիստոս Տէր կամ Եհովա կոչուած է։ Այս է Աստուծոյ անունն, որ պատգամի մը չկրնար պատկել։ Ինքն ըսած է, «Ես Տէրն (Եհովա) Աստուած՝ այս է անուն իմ, զիտաս իմ այլում ո՛չ տայ, ո՛չ զքանդակիւնս իմ զկուշտոյ։» (3)

«Զայն բարբառոյ յանապատի, պատրաստա ճանապարհս Տեառն (Եհովա) և ուղիղ արարէք զշաւիղս Աստուծոյ մերոյ։» (4) *Զոր Աւետարանիք վերածին հաստատած են թէ հոս բուած անձնաւորութիւնը իբրև անապատին մէջ «Զայն բարբառոյ» Յովհաննէս Մկրտիչ է, և պարզհետև նա եկաւ իբրև պատգամաւոր ճամբայ պատրաստելու Յիսուս Քրիստոսի համար՝ կը հաստատուի որ այդն նշանաւոր մեղսակցութիւն մէջ Տէր (Եհովա) կուգայ Ինքն Յիսուս Քրիստոս է։ Այս խնդիրը մանաւանդ կը հաստատուի Գաբրիէլ հրեշտակին առ Զաքարիա խոստանալէն Տաճարին մէջ «ընդ ամէն սեղանոյ խնկոյն» Յովհաննէս Մկրտչին համար. «Եւ զբազումս յորդւոցն Իսրայէլի դարձուսցէ ի Տէր Աստուած իւրեանց, և ինքն եկեսցէ առաջի նորա, հոգւով զօրութեամբ Եղիայի։»* (1)

Թէ Յիսուս Քրիստոս «Եհովա» կոչուած է առաւել ևս յայտնի է, երբ կը դիտենք թէ Տէրոջը (Եհովա) փառքը ըլլ Եսայի առաջ Քրիստոսի փառքն էր. «Եւ եղեւ յամին յորում մեռաւ Ոզիա արքայ, տեսի զՏէրն (Եհովա) նստեալ յաթոռ բարձրութեան և վերացեալ, և լի էր տունն փառաւք։ Եւ Սերովբեք կային շուրջ զնովաւ, վեց թեւք վերոյ՝ և վեց թեւք վերոյ. երկուքն ծածկէին զերեսս իւրեանց, և երկուքն ծածկէին զոտս իւրեանց, և երկուքն թռուցեալք։ Աղաղակէին մի առ մի՝ և ասէին, Սո՛ւրբ, Սո՛ւրբ, Սո՛ւրբ, Տէր (Եհովա) զօրութեանց՝ լի է ամենայն երկիր փառաւք նորա։» (2) *Յովհաննէս աւետարանիչ ակնարկելով Եսայեայ այս տեսիլքին, կըսէ «Զայս ասաց Եսայի՝ զի տեսանէ զփառս նորա (Յիսուսի) և խօսեցաւ վասն նորա։»* (3) *Հետևաբար Տէրոջը փառքն է այն և ոչ այլոք զոր տեսաւ Եսայի առաջ՝ և սակայն Աւետարանիչը կըսէ թէ, նա յայնժամ տեսաւ Քրիստոսի փառքը և խօսեցաւ Անոր վրայ։ Հետևաբար, Քրիստոս զօրաց Տէրն (Եհովա) է։*

Այսպէս Ս. Գրոց պարզ և անկեղծ

(1) Տիտոսի Բ. 13։ (2) Եսայ. Թ. 6։ (3) Եսայ. ԽԲ. 8։ (4) Ի. 3։

(1) Ղուկ. Ա.։ 11—17։ (2) Եսայ. Զ. 1—3։ (3) Յովհ. ԺԲ. 41։

լեզուան Յիսուս Քրիստոս ներկայացուած է մեզ իբրեւ Աստուած, իբրեւ մեծ Աստուած, իբրեւ ճշմարիտ Աստուած, հզօր Աստուած, Եհովա՝ «և ի վերայ ամենեցուն Աստուած օրհնեալ յաւիտեանս». և մանաւանդ թէ այսպէս ներկայացուած է ի ձեռն Հոր ամենակալիս եթէ քան բանի և պնդման միաձայնութեամբ և չափաթափահնարութեամբ Քրիստոս միայն արարած մը ըլլալ՝ Ս. Մատեանն ո՛րքան մեծ, չափ և անհասկանալի բան մը պիտի ըլլար փոխան ապահով առաջնորդ մ՚ըլլալու ինչպէս որ է այժմ։ Եթէ Քրիստոս միայն արարած մ՚ըլլար՝ անոր երկրպագելն կռապաշտութիւն պիտի ըլլար, և մարդկային ազգի ամենէն բարի եւ ամենէն իմաստուն եղողներէն միխոնաւորներ առաջնորդուած պիտի ըլլային այդ սոսկալի մեղայ նոյն իսկ այն գիրքով որ կ՚ըսէ «Փախերուք ի կռապաշտութենէ»։ (1) Եթէ Յիսուս Քրիստոս Աստուած չէ ի յաւիտենից մինչև յաւիտեան, արդարեան մատենագիրք խաբած են միխոնաւոր հոգիները որք կուգէին դիտնալ Աստուծոյ կամքը՝ զանոնք առաջնորդեցին Աստուածային պատիւ տալ մարդու մը, կամ հրեշտակի մը, կամ ո և է արարածի՝ ու այնպէս ձգեցին զանոնք նողկալի և կործանիչ կռապաշտութեան յանցանքին մէջ։ Ո՞վ կրնայ հաւատալ թէ ճշմարիտ է այն դրութիւն որ յայտնապէս այս վախճանին կը տանի։

Թէ Յիսուս Քրիստոս Աստուած է, մանաւանդ ապացուցուած է նաև ուրեմն այն գերազանցութեամբք որք ոչ մէկ արարածի կը պատկանին։ Ինքը վկայեց իրեն համար յաւէտ, ձեռ եմ ալփա և ով, սկիզբն եւ կատարած, առաջին եւ վերջին։» (1) Դարձեալ, «Այսպէս ասէ անսկիզբն եւ անվախճանն, որ եղեւ մեռեալ և կենդանացաւ։» (2) Այս խօսքերը ամենազօրաւոր հաստատութիւնն կազմեն, որ անցեալ և անանցանելի յաւիտենականութիւնն իրեն կը վերաբերի։ Եթէ Ինքն է առաջին՝ ո՛չ ուրիշ մը կրնայ իրմէ առաջ ըլլալ, եթէ Ինքն է վերջինն՝ ո՛չ ուրիշ մը անկէ վերջ կրնայ ըլլալ։ Եթէ Յիսուս Քրիստոս արարածոց ամենամեծն ըլլար՝ չէր կրնար ըլլալ առաջինն, դի արարիչ մը պիտի պիտի ըլլար իրմէ առաջ։

Այդ, անխուսափելի եզրակացութիւնն այս է թէ «Յիսուս Քրիստոս Աստուած է ի վերայ ամենեցուն օրհնեալ յաւիտեանս, ամէն։» (3) Եթէ Յիսուս Քրիստոս արարած մ՚ըլլար, արարչագործութեան նկատմամբ այն ամեն հաստատութիւնք որ կան Յիսուսի Քրիստոսի համար՝ յաւէտ «Ամենայն ինչ նովաւ եղեւ, և առանց նորա եղև և ո՛չ ինչ՝ որ ինչ եղեւ», կատարելապէս հակասութիւն պիտի ըլլար, բայց բացատրած բան իսկ իւր խոստովանութիւն է, «ԵՍ ԵՒ ՀԱՅՐ ԻՄ ՄԻ ԵՄՔ», ոչ միայն հակասութիւն չը մնար, այլ կատարելապէս ճշմարտութիւնը երեւան կուգայ։

«Անուն, որ ի վեր է քան զամենայն անուն։ Զի յանուն Յիսուսի Քրիստոսի ամենայն ծունր կրկնեսցի՝ երկնաւորաց եւ երկրաւորաց՝ և անդրերկրեայց, և ամենայն լեզու խոստովանի եսկ, թէ Տէր է Յիսուս Քրիստոս ի փառս Աստուծոյ Հօրն» Փիլիպ. Բ. 9-11։

(1) Ա. Կորնթ. Ա. 14։

(1) Յայտ. ԻԲ. 13։ (2) Բ. 8։
(3) Հռոմ. Թ. 5։

ՏԱՐԻՈՅՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Անցած մը ևս սկսան երևիլ այն նշանները՝ որ մարդկութիւնս կը բերեն տարւոյն վախճանը։ Դալձեալ կը ծաւալի մշուշը և ձիով կը լեցուի բնութիւն համային, երկինք ու երկիր։ Ապագաւոհ ժամանակը, սակայն, ոչ միայն նիւթական բնութեան մէջէն յառաջ կը վարէ տարւոյն չորս եղանակները՝ այլ զայն կը հոլովէ նաև յընթացս մեր ներկայ կենաց, ոչ միայն այս տեսանելի սիներկրայ մէջ յառաջ կը բերէ փոփոխութիւններ, ներկայ պատկերներ՝ այլ փոփոխութիւններ կը դործէ նաև մեր բոլանդակ նիւթական, մտաւորական և բարոյական անձին մէջ։ Մարդկային կեանքը ի ծննդեանն կենաց դարձնէ է, որ կը տեսնէ ցորչափ մարմին և միտք կտճին դաւթութեամբ առանց հանդիպելու ցախող դիպաց։ Երանութեան օրերը են այս օրերը։ Մայիսի օրերը են յորս ամէն ինչ խաղաղ է մարդուն համար հոգին ու տառապանքներ չկան դեռ։ Մարդուն չուրջը պահապաններ կան, հայր մայր որ կը բանեն նորա թևերէն մինչ կը քայլէ։ Բադին ու պատուք անձանօթ են թէև հայն և չուրն ղորս կուտէ, կըմպէ և կը ցրտէ այլոց հեղած քրտամբն են բերուած։

Կանոնի դարձեալ և կուզայ կենաց ամառն, իսկ սա առ հասարակ կը հանի կանխամտածութեամբ խնամատուն ծնողաց, որք դիտնալով թէ մի օր իրենց ծնունդն միայնակ պիտի թողուն յերկրի կամ իրմէ ծնած ընկերներով՝ կը վարժեն զինք ապագայ կենաց և կատարեալ մարդ ըլլալու։ Ամառն ալ իր ծրագիրն ունի։ Ամառն ալ իր ծրագիրն ունի։ Ամառն ալ իր ծրագիրն ունի։

Կենաց այս ամրան մէջ է որ ծնողք և զաւակունք չատ և չատ խնամով պարտին ուսումնասիրել կեանքն և նորա սկզբունքներն, ժամանակն է, յորում պարտին տալ հեռատեսութեամբ դիտել այն դալար օրերն երբ արեւն ամպոց ետև պիտի ծածկուի և պիտի հանգին կենաց աշունն ու ձմեռը երբ անպատրաստ գտնուողք պահ մը արտասուելէ և յաւ կրնէ վերջ մահ կը տեսանեն։ Բայց աւաղ, որ բազում ծնողք և զաւակունք անվայթ են կենաց ամրան պարծն լրութեամբ և իր ժամանակին կատարելու մասին։ Նորա որ զաւակն եւեթ ճարելով կը չատանան մտածելով թերեւս, թէ ամառն երկար է և թէ հեռաւոր ձմրան պաշարն կարելի է համարել վաղն՝ ոչ այսօր։ Եւ ահա մարդերնին դեռ վարդուի մտածութեան մէջ կը փչէ խորշակն, ձախողուածքն հողմն, ասկեզ այն արեւելքը սև ու ծանր, լմերեւս նաև անվարատելի ամպովք կը ընու։ Լոյսը խաւարով կը բողարկուի և լայն ու սարսուռը կ'սկսի։ Ծնողք կը մեռնին, և կեանքն սկսող բայց անոր վիճակներն ու պայմանները չճանչցող անոնց չառաւիղք յորդ հովերու ու բուքերու հանդէպ պատսպարան և տակունութիւն չունենալով կիյնան ու կը կործանին։

Բայց այս անկում և կործանում կը պատահի ոչ թէ նիւթապէս, այլ առաւել բարոյապէս և հոգեւորապէս։ Դեռատին՝ որ կենաց գարնան մէջ վարժուած է հեռատեսիլ միայն

խարհի պարտականութիւնքն ու դէպքեր և ըստ այնմ կը ճգնին զայն հասունցնել։

Կենաց այս ամրան մէջ է որ ծնողք և զաւակունք չատ և չատ խնամով պարտին ուսումնասիրել կեանքն և նորա սկզբունքներն, ժամանակն է, յորում պարտին տալ հեռատեսութեամբ դիտել այն դալար օրերն երբ արեւն ամպոց ետև պիտի ծածկուի և պիտի հանգին կենաց աշունն ու ձմեռը երբ անպատրաստ գտնուողք պահ մը արտասուելէ և յաւ կրնէ վերջ մահ կը տեսանեն։ Բայց աւաղ, որ բազում ծնողք և զաւակունք անվայթ են կենաց ամրան պարծն լրութեամբ և իր ժամանակին կատարելու մասին։ Նորա որ զաւակն եւեթ ճարելով կը չատանան մտածելով թերեւս, թէ ամառն երկար է և թէ հեռաւոր ձմրան պաշարն կարելի է համարել վաղն՝ ոչ այսօր։ Եւ ահա մարդերնին դեռ վարդուի մտածութեան մէջ կը փչէ խորշակն, ձախողուածքն հողմն, ասկեզ այն արեւելքը սև ու ծանր, լմերեւս նաև անվարատելի ամպովք կը ընու։ Լոյսը խաւարով կը բողարկուի և լայն ու սարսուռը կ'սկսի։ Ծնողք կը մեռնին, և կեանքն սկսող բայց անոր վիճակներն ու պայմանները չճանչցող անոնց չառաւիղք յորդ հովերու ու բուքերու հանդէպ պատսպարան և տակունութիւն չունենալով կիյնան ու կը կործանին։

Բայց այս անկում և կործանում կը պատահի ոչ թէ նիւթապէս, այլ առաւել բարոյապէս և հոգեւորապէս։ Դեռատին՝ որ կենաց գարնան մէջ վարժուած է հեռատեսիլ միայն

ջողջուն առաքեանները և հրապոյրները՝ երբ ըլլայ չափահաս յորժամ առաքելոյ յանկուցիչ ձայը փոփոխին՝ կզգայ պատրանքն բայց ատրաժամ։ Նոյնպես ծնողք երբ կոյր սիրով կը թողուն իրենց գարնանատի զաւակունս ձնեհալ իւրեանց հաճոյից առանց զայնս հրահանգելու և դեղեցկին հետ օգտակարի հետաքննութեան ետս ուղղելու նոցա միտքն ու իղձերը, կենաց երեկոյին կամ ձմրան մէջ անժառանգորդ և ղրկեալ պիտի թողուն զայնս խնամատարենէ՝ առաքինութենէ՝ ի սուրբ սիրոյ և յերկնային անեղանոց ոյք կը կազմեն ամենէն ապահով և անխոտոռելի դրամագլուխն ի կեանս։

Երանի այն ծնողաց՝ որք ոչ միայն դիտեն ծնանիլ, հատա ծաղկեցնել, և երանի այն զաւակաց՝ որք ոչ թէ լոկ կը վայելեն՝ հատա նաև ղվայելս կը յօրինեն։

Իրիւ թէ ամեն ոք որ աչք ունի բնութիւնը դիտելու և անոր յեղանց դէմ կենալու՝ ուսանի այն բոլոր դասերն զորս նա կուտայ։ Իրիւ թէ ամեն աչք սուր լինէին թափանցելու այն վարագոյրներն որոց ետև կը կեանն Աստուծոյ սիրալի օրէնքներն ու յաւիտենական նպատակները։

ՄԻՀՐԱՆ Յ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

Բազէշ

ՁԻՒՆ

Երբ օդին մէջ մշուշի կամ ամպի ձեւով տարուբերուած ջուրը յանկարծ այն ատիճան ցրտութեան մը պատահի որ չը կրնայ անձրեւի դառնալ, կը պաղի ու ձիւնի կը դառնայ։

«ԲԱՒԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ ԿԱՅ»

Մեր բերնին սովորական բան մը դարձած է ըսել, «բաւական ժամանակ կայ դեռ» և այս սովորութենէ ուղղի անտարբերութիւն, և անտարբերենէ ուղղի ընութիւն դարձած է մեզ։ Այս նախադատութիւնը իրողութիւն մ'է բայց քանի որ անխոտոռ ենք մեր կենաց տարիներուն թուոյն, ուսոի պատշաճապէս և օգտակարապոյս անցնելու ծանր պարտականութեան տակ կ'ինանք մենք ամենքս։ Ժամանակի սղութեան և անոր թանկագին արժէքին վրայ տրտնջոյ տղեր եղած են թէ՛ բնութիւնն և թէ՛ լրագրած էջերէն, և սակայն եթէ իւօսիոյ չենք ղրուցած՝ գործով ապացուցած ենք թէ ոչ միայն բաւական ժամանակ ունինք պարտաւորութիւններս կատարել սկսելու, այլ քիչ ժամանակ պահանջող։

Խնամատարն մարդն ի հնումն կը գտնէ մեզ թէ կայ ամեն բանի ժամանակ արեգական տակ. ինչպէս, «ժամանակ մը լանգալու և արտասուելու, ցաւելու և ցնծալու, ժամանակ մը պատմանքի, ժամանակ մը պաօսանքի, նաև ժամանակ մը հանդստանալու։» Բայց բնաւ ակնարկութիւն մը չընէր դանդաղութեան կամ ծուլութեան նկատմամբ։ Հանգիստ չնշանակեր անգործութիւն, այլ յարատեւ գործունէութեան մը ժամանակատու ընդմիջում։ Եւ Ամենակալն Աստուած՝ որ ստեղծած է զմեզ կատարելու համար մեր պարտիքը և վայելելու ամեն իրաստեղական հանոյք, ժամանակ մը շնորհած է մեզ ոչ թէ վատնելու, այլ զմեզ բարեյաջողեցնելու «տրիշ և յա-

ւիանոնական կեանքի մը աշխարհին համար։»

Բառական խնասան ըլլալու ենք ապեմն հետեւելու մեզմէն օրինակին. մեզմէն՝ որ թանակից խառնն առնելով իր հիմքը՝ կը չինէ մեզը այնքան անոյշ պըգան եթէ առնար վայրկեն։ Նոյնպէս եթէ մենք քիչ մ'առելի արիան և ուշիմ ըլլայինք դանելու մեր նիւթական և հոգեկան յաջողութեան ճամբան, աշխատասիրութիւնը, անձանձրոյթ աշխատասիրութիւնը, պիտի կրնայինք մեր անցեալ տխուններէն խնասութիւն դանձել, եւ դժբաղդութիւններէն՝ բարեբաստիկութիւն։ Մ'ըչափ բարի արդիւնքներ պիտի անենայինք արդեօք, եթէ մեկ ժամը չձգելով միւսին՝ արբասվին չանոյինք Աստուածաստուր ներկային մէջ։ Բայց մեր ամենեն վըտանգաւոր խորհուրդներն ենեան է փշուր ո'չ ոքի հետեւիլ բառական ժամնակ չունենալնը զանազ կատարելու, այլ որովհետեւ բառական ժամնակ ունենալնը, բայց մեկ ժամը յաղթոյինք միւսին, մինչեւ որ ժամնակին անցած գնայ մեր զանգատութիւններն թաղելու մոռացութեան անդնդախոր վիհերուն մէջ։

Բառական ժամնակ կայ դեռ, կ'ըսէ դպրոցականը՝ պատն ժամնակը կը տանի կ'անցնի՝ արագ, և ինքն կէս պատրաստած կ'երթայ գասարան, կամ կը մնայ խաղալդայն վարժապետին, և կամ կը նետուի գործնական յաջխարհ։ Եւ ահա՛ հետեւանքը դիւրին է գուշակել. կ'ունենանք խնասակներու խումբ մը անյարմար ո'և է դործի, մեքսակ պատշաճութեան, բայց միանգամայն հպարտ ու ինքնահաւան։

Բառական ժամնակ կայ տակաւին, կ'ըսեն բաղում գեռատիք. բառական ժամնակ՝ սկսելու զարգացնել իրենց մէջ անսեսագէտ հաչնները, և օր գան ղօր պատրաստուելու արդար հպատութեան։ Բայց ժամնակն երբեմ, երբեմ չդառնար, և ահա զարհուրանքով մը կը տեսնեն ժամնակին աւերածը որ յառաջ կը տարուի իրենց անձին վրայ։ Եւ այն ժամնակը՝ զոր այնչափ անհոգութեամբ կ'արատասխնէին յառաջագոյն, կ'սկսի խորշոմներ դնել իրենց ճակտին վրայ, սպիտակ ներկել իրենց սեւափայլ մազերը, յամրեցնել իրենց պտոյտ մէջ ամէն խնդութեան աղբերակ, եւ գերեզմանի ճչնարիտ զաւակ մը գարձնել։

Կեանքի մէջ այնպիսի կէտեր կան զոր ուշադրութեամբ դիտող մը կը նոյ միայն նշմարել։ Եւ ահա՛ այդ կէտերէն մեկուն մէջտեղ մը կը չինուի, հպատութիւն մը կը դոյանայ, եւ ենթակայն՝ որ առաջ անանկ արհեստաւոր մ'էր, և վարձատրութիւն իւր հատատարիմ աշխատութեան, կ'ըլլայ մեծատուն մը, և այն՝ պարկեշտութեան յաղթերը սրբատած, և յանուն դործունէութեան քիչատիր առագաստ։ Երանի՜ այսպիսիներուն, զոնի դի առանք իրապէս հասկցած են ժամնակին կարեւորութիւնը և արժէքը։

Ֆրանքլին հետեւեալ խնասով առած մ'ունի. «Մ'վ որ կը կորնցնէ առատան մեկ ժամը, պէտք է վախ ամբողջ օրը զայն գտնելու համար. և զարմանք է եթէ այդ պիտին իր գործը կը թողու պիշերին առաջ։» Ա՛յոպէս, եթէ մեկը ժամնակի հետեւ կը նեղուի, կը նմանի անոր՝ որ մեկուն նետած է ժամ մը երբ կը խորհէր թէ

բառական ժամանակ ունի գործը լսելու։

Գործելու բառական ժամանակ կայ դեռ, կ'ըսեն ծոյլն ու վեղխը. այլ սակայն իրենց պատասխանն հանդերձները բնա՛ւ չեն նորոգուիր ու բնա՛ւ չեն լսուիր իրենց դատարկ դըրսպաննները։

Այս միտակար նախադասութեան հանապազօրեայ կիրառութեամբն չա՛տ սուժ եղինք մինչեւ յարգ, ու ալեսի տաժեկնիք յոլչատի գլեզ ուղղելու դժուարն չենք ունենար։ Յոլորդական նախադասութեան մէջ կ'ուխտենք ըլլալ աւելի՛ ժրաջան, աւելի՛ բարեկարգ, աւելի՛ ճշդապահ, և վերջապես հնարաւոր ամէն բարի ձեւի վերածուիլ։ Իմի՛ն թէ աւելի կանուխէն եղած ըլլայ այս ինքնաճանաչութեան գաղափարը։

Մենք լսել չենք ուզեր թէ այս օրուան գործը մի թողուր վաղուան, վասն զի կրնայ ըլլալ որ գործին որակութիւնը մէկ օրէն աւելի ժամանակ պահանջէ —. այլ թէ՝ մինչ կը անուրջնանք, վայրկեանն կ'անցնի և անդիտակը կորսուի յաւիտեան։

Պիտի առարկէք անշուշտ թէ «Մենք այդ ամենը առանձին գիտենք»։ Այո՛. գիտնալով հանդերձ՝ չգիտութիւն կը կեղծէք, եւ մեղսական ապուշութեամբ եւս կը հանդիսիք անակնկալներու։

Բայց այս սխալ մի՛ և պէտք է ուղղուի։

Ապագային մարդկային գիտցը յոյժ բարձր է աշխարհի վրայ և ունի ըստ բառականին ժամանակ։ Բայց անձնիւր անհատ, մեծէն ցած՛ուրը, իւր կեանքը պիտանի ընծայելու կոչում մ'ունի։ Մեր ճանչցած անձը իւր վիճակագրին վրայ կրնայ տասնեակ մ'եւս աւելցնել կիսքերէ վերջ աշխատասէր և անգործ եւս կեանքով մը ապրելով։ Եւ նոյն իսկ այն՝ որուն արեւն կէս օրէն ի մուտս կը խոնարհի, ո՞րքան ժամանակ արդեօք ունէր նորոգելու կրկին և կրկին իւր աստուածահաճոյ ուխտեր, իւր կեանքն օրհնութիւն մ'ընել այլոց, և յետ այսու օրհնեալ ու վաստակաւոր բուն իսկ իւր անձին։

Ց. Ե. ԳՈՊՏՅԵԱՆ

ՅՈՐԵՆ ԵՕԹՆԱՀԱՍԿԵԱՆ

Փարաւոն իր երազին մէջ այս եօթնահասկեան յորենի երկու տեսակէն տեսած էր. առաջինը մէկ ծղօտի վրայ եօթն պարարտ ու լաւ հասկեր, և երկրորդը նոյնպէս մէկ ծղօտի վրայ եօթն նիհար եւ խորշակահար հասկեր։ Այս երազը պատմելով Յոզեփեանն անոր ճիշդ մեկնութիւնը ատացաւ և որոյ առթիւ բանտարկեալ Յովսեփն տիրայական վեհանորդի պատուոյ բարձրացաւ։ Ծնն. Գլ. խԱ.

Անգամ մը գանի մը տարի առաջ, Անգլիոյ մէջ յորենի հատկ մը տեսնուեցաւ որուն վրայ ամենքը կը զարմանային, քանզի իրենց երկրին մէջ այնպիսի հատկ մը երբեք տեսնուած չէր, այն էր եօթնահասկեան, վերջը հասկցուեցաւ թէ, հասկը որու քով որ կը գտնուէր, ինքը անոր սերմից եղիսատական մուժայի մը մէջ գտած, ու ցանելով՝ այն հասկը անկէ յառաջ բերած էր։ Հաւանական է որ Յովսեփեան ժամանակակից յորենի հատնէն մնացած ըլլայ մուժային հետ այդ յորենի հասը։

ԶՄԵՌՆ ԵՒ ԳՈՒԹ

Ո՛չ եւս է գեղեցիկ եղանակն : Ձմեռն հաստած է արդէն և բնութեան մէջ ամէն ինչ փոխուած : Ամայութիւն և սուգ կը տիրեն ամենուրեք : Տխուր է երկինքն ճակատն. ոչ ևս կը ժպտի մեզ կապոյտն եթերին , և հազիւ երբեք արեգական մի քանի մոլորուն ճառագայթք, մռայլ ամպոց վարագոյրներէն խուսափած , կուգան սուղ ցոլք մը արձակել երկրի մահատիպ երեսին վրայ : Ծառերը՝ անզարդ անասպարէզ, կը կենան մերկ, ժանտատեսիլ , նման ուրուականաց , տարածելով գօս ու կմախացեալ բազուկներ :

Ո՞ւր է գեղիւնն , որ երբեմն նոցա տերեւոց վերայ կամ գիրկը կ'օրօրէր և կը յօրինէր բիւր երգեր մանկական. իսկ այժմ օդոց սասպարիզին մէջ կը սուրան և կը մռնչեն մոլեգին հողմանք հիւսիսոյ , կը շչեն վիշապաձայն ծառոց չոր ոստոց մէջ և կը փոթորկեն զայերս և զծով : Թառամած են դալարիք , խամրած են ծաղկունք որք երբեմն , մինչ կենդանի և առոյգ էր բնութիւնն ամենազեղ , ակնանակաց կը զարդարէին նորա պատմուճանն հարսնեւոյան. այժմ, մի սպիտակ պատան կը ծածկէ իր սառուցիկ անկենդան մարմինն : Ո՛չ եւս առուակաց արծաթափայլ ալիք կը տղտկին մանուածանաւ՝ համբոյր տալով սիրողաբար կանաչագեղ խոտոց ու ծաղկանց, սառնամանիք կը կաշկանդեն նոցա մանրիկ ոտներն, եւ կը լռէ իւրեանց կարկաչն անոյշ ու հեզիկ : Վաղուց արդէն լռած է դայլայլն Ռւչնոց, որք Ռւած են դէպ ի ջերմին կլիմաներ . սեւափետուր ագռաւուց երամք միայն կանցնին մերթ օդոց մէջէն՝ թելի լինելով իւրեանց ժոխչք :

Մարդիկ այլ ևս Ռողած են լեռներն ու ձորեր, դաշտերն ու անտառներ , Ռամփոր են ծովախնեայ ճամբելիք, Ռաւուտներու խորերէն չլսուիր ձայնն զուարթ պարուն , եւ չ երգ ոչեաց վերայ ոստոտող սիրուն մակոյկներէ : Մարդիկ այլ ևս միայն առիթարդական պիտոյից համար կելնեն դուրս իւրեանց տներէն : Վաճառականն իր շուրջ կը համախմբէ ընտանիքն ողջոյն , պապն ու հանին , հայրն ու մայրն և մանուկներն , այդ Ռուչունք ընտանեկան հարկին . և ձմեռնային երկար զիշերներու տաղտուկն կը մեղմի անցելոյն յիշատակներով կամ ապագային խորհուրդներով :

Աւաղ , սակայն , քանի՛ քանիներ կան որք ձմեռնային զիշերոյ այդ սառուցիկ ժամերուն մէջ կը հեծեն նօթի, և մերկ . չունին հաց. չունին ջերմութիւն, չունին լոյս. այսպէս պաշարուած երեք ճիւաղներէ , որք կը լկեն զնոսա չարաուանջ, քաղց, ցուրտ և խաւար : Մինչդեռ ճոխին համար նոր հաճոյից մի շար կը բերէ ձմեռն՝ մի պատուհաս է այն անանկին համար :

Ժամն է այս գիւղ, ով հարուստ . փութա՛, փութա՛, յոգնութիւն այնոցիկ որք կը տառապին . փութա՛ ձեռն կարկառել առ նոսա և մասն հանել անոնց այն բարիքներէն զորս այնպէս առատ Ռահած է Երկինք քո վերայ : Օգնէ հիքին , որպէս զի Երկնից օգնութիւնն հանգչի յաւէտ քո բնակարանի վերայ , և կրակն չմարի բնաւ քո վառարանի մէջ . . . :

Հ. ՓԵԼԻՔՍ Վ. ԼՈՒՉԵԱՆ

Աչխատասէր եղողը ժրաջան մեղուին կը նմանի բայց ծոյլ եղողը դանդաղ չարժող կրիայէն տարբերութիւն մը չունի :

Նողկալի մոլութիւնք բազումք են յաշխարհի , եւ անոնք որ անգամ մը անձնատուր կըլլան անոնցմէ ոեւէ միոյն՝ բարոյապէս եւ ֆիզիքապէս կը կեղտոտուին իրենց բոլոր կեանքը :

Ա.ՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Անցեալ Թուական խօսեցանք Ա.Մերիկեան կեանքէն ընտանեկան կացութեան վերայ որ մեր կացութեան և ապրելու սովորական եղանակէն տարբեր ըլլալով բաւական հետաքրքրական է։ Ա.յժմ գամք այն տեղ՝ ուր Ա.րեւելեան և Ա.րեւմտեան կեանքի սովորոյթք ու բարք կը տարբերին ի միմեանց և չանամք զայնս ի նկատ առնուլ։

Տես սա նորատի պարոնն ու օրիորդը։ Սոքա ղիւրալ կը սիրեն սրտագին։ երկուքն ալ կապրին, սակայն մին չը կարէ ապրիլ առանց միւսին դոյութեան, որովհետև իւր էութիւնն կը խորհի թէ իւր սիրելւոյն գոյութեամբըն եւեթ կամբողջանայ՝ եւ հետեւաբար ղիւրալ «լաւագոյն կէսերը» կանուանեն և ըստ որում երկու կէս մէկ ամբողջ կընէ, ուրեմն սոքա մէկ էութիւն են երկու անձանց մէջ պարունակեալ։ Սոքա ոչ նուազ կը սիրեն նաև իրենց Փրկիչը, կը վերադառնան քալքի մը հեռաւոր թաղէն ու գացած էին իրենց եկեղեցւոյն ծախիւք հոդացեալ փոքրիկ եկեղեցւոյ մը կիւրակնօրեայ դպրոցի մէջ դասախօսել։ Ա.յս կարգի դպրոցներն «Միշըն Ըսքուլ» անուամբ ծանօթ են և դրեթէ ամեն լինքնագլուխ եկեղեցի այն տեսակ դպրոց մը և փոքր աղքատիկ եկեղեցի մը կը պահէ։ Փոքը քաղաքի մը մէջ այս տեսակ եկեղեցւոյ մի ինն բնականապար կարի սակաւ է, սակայն, Շիքակոյի և կամ Նիւ-Եօրքի նման սահմաններու մէջ երբ ժողովրդեան սովորական դասին բնակած թաղերն այցելես, զարմանօք պիտի տեսնես փոքը եկեղեցիներ որ ինչպէս ըսի վերև, հարուստ եկեղեցւոյ ծախիւք կը պահուին։ Սակայն սոսկ դրամ չէ որ կուտան այս բարեվնասակ եկեղեցիք, այլ այդ նորահաստատ Մատրանց կեցութեան ու բարգաւաճման համար հարկ եղած անձերն, ինչպէս քարոզիչ, դասատու և վարժուհիներ։ Ա.յն երկու տարբերութիւնը, որոց հանդիպեցանք Տիկին Բաբի անէն եղած առեններս, այս յիշեալ բարեսիրիկ անձանց կարգէն են։ Մին Պարոն Փիլըս կանուանի և միւսն Օր. Նելսըն։ Ա.սոնք ամեն կիւրակէ յետ միջաւուր ժամը երեքին կերթան իրենց եկեղեցւոյ ծախիւք խնամեալ փոքը Մատրան մը մէջ թաղին կարգը աղայոց եւ աղջկանց դաս տալ։ Ուսուցանել կրօնի պահանջներն, պատմել Յիսուսի կեանքէն փոքը հատուածներ հետաքրքրաշարժ պատմութեանց ձեւերով. այդու ապաւորել դասարկաչիկի մանկան մտաց մէջ վրայ քրիստոնէութեան աղեղնաւարար ճշմարտութիւններն։ Ու ո՛ դիտէ քանի քանի՛ք այսպիսեաւ կըլլան բարի ու աղնիւ քաղաքացիներ և թերեւս պարծանք այն ազգին որոյ գուցէ մի հռչակաւոր ոճրագործն լինէին եթէ այս կարգի խնամք չտաուէին այն մանկանց ու աղջկանց համար որք ամենայն հաւանականութեամբ ապագայի վաստահաբար որք և կանայքը կընային լինել։ Ու արդարև որքա՜ն վհհանձն ծառայութիւն մ՚է սա. որքա՜ն աղնիւ և կըրթիչ։ Ընկերաբանութիւն ուսանող պարոններու և օրիորդաց համար որքան լաւ մի ասպարէզ գործելու եւ իրենց սորուածներն իրականացնելու։

Ոչ թէ միայն հասարակ անձինք, այլ մինչեւ իսկ համալսարանականք կերթան այս տեսակ հասարակութեանց մէջ դարձի կը ձեռնարկեն և ի՛նչպէս ընկերութեան վիճակն բարւոքել մանկանն բարեկարգելով։ Հընդսպի այս խնդրոյ վրայ խօսելով կը յայտնէ թէ՝ որքան վնասակար և որքան վատասպսիչ է, բնախօսական տեսակէտիւ՝ ներկայ ժամանակիս ուսանողաց համար՝ որք այնքան ժամանակ կուսան դասարկաբանութեանց և առիթ չեն դաներ իրենց գիտցածն գործնականացնելու։

Ամերիկեան կեանքը այսպիսի պատեհութիւններ չատ կընծայէ այնպիսւոյն որ գործել կը սիրէ։ Ձիշդ այսօր կարդացի թէ Նիւ-Եօրքի մէջ մի քանի օրիորդք հետաքրքրութիւն կտնենան օգնելու դեռատի աղջկան մը որոյ հայրը մեռած և մայրն բանտարկեալ էր վատ ընթացքի պատճառաւ։ Սորա իրենց մէջ տասկ հասարելին, աղջիկն գպրոց գրկն և ամեն պէտքը կը հոգային. այնքան համակրանք ու սէր կը տածէին աղջկան մասին որ ամէն չարաթ այն աղնիւ օրիորդաց մին նամակ պիտի գրէր յուրախութիւն հէք աղջկան։ Ամրեօք մեր մէջ ալ կան այս տեսակ օրիորդք որք իրենց արդու զարդի ժամերէն մի քանի րոպէներ կամովին կը զոհեն և սէր անկեղծ մը վերադարձնելու, դժբադդ մը երջանկացնելու, ազգասէր մը խրճիթն այցելելով հայ ու հոգեկան միխիթարութիւն չամրելու, բանտ մ'երթալ ու խեղճ աննկատ անձանց լսողիր մը և կամ անոյշ ու խրատական խօսք մը տանիլ և կամ երթալ յայց հիւանդի մը որ կը հիւծի ծանր տկարութեան մը մէջ։ Ո՛րքան կարեւոր են այս տեսակ բարեխիղճական զգացումներ մշակել մեր Հայ պատանեաց և օրիորդաց սրտերու մէջ։ Կը փափաքիմ տեսնել այն ամեն ազնիւ յատկութիւններն մեր ազգին մէջ որովհետև ոչինչ կրնայ այնքան դնահատելի ըլլալ որքան մի այնպիսի բրիստոնէական պարտականութեան կատարումն։

Քանի ամիսներ առաջ Ամերիկայի գլխաւոր քաղաքաց միոյն մէջ հիւանդանոց մ'այցելեցի։ Նիւթական օր մ'էր Բարեկամ մը ինձ ընկերացաւ հասատատութեան այլ և այլ մասերն ցոյց տալու, և մինչ երրորդ յարկի վրայ վերելակին կ'սպասէինք համբերդ մը սկսայ լսել։ Երգի եղանակն ծանօթ էր և հետեւաբար մտնելուս հետ երբրանօք սկսայ ունկնդրել և միանգամայն հարցուփորձ ընելու ելայ տուգելու թէ արդեօք հիւանդներն որքան երաժշտասէր ըլլալու էին որ մինչեւ իսկ իրենց անկողիններու մէջէ ձայն ձայնի տուած խմբերդ մը յօրինած էին կարի ուշադրաւ և անոյշ։ Զարմանօք իմացայ թէ երգիչք ոչ թէ հիւանդներէ և կամ յատկապահներէ կը բաղկանային, այլ նոքա «երկհատուր Արքայի Դստերք» անուանեալ Բարեսիրիկ ընկերութեան մը անդամուհիքն էին, որք ամեն կիւրակէ իրենց պատրաստութիւն համարած էին գալ մի քանի ընկերներով եւ հիւանդանոցի մէջ տառապելոց երգել ու այդպիսւոյ թնդեւել ըստ կարելւոյն հիւանդութեանց դառնութիւններն։ Այս բարեպարտուհիք տակաւորապէս մեկ մեկ Ս. Գիրք և երգարան միասին կը բերեն և յաճախ ծա-

ղիկներու վնջել ևս կ'առնուն հե-
տերնին հիւանդներն ուրախացնելու
համար։ Հարկ չէ ծանրանալ այն կէտի
վրայ թէ որքան դժուարակութիւն կը
պատճառէ տասը նման բարեսիրական
ձեռնարկ մը։

Բանի օր առաջ Տիկին Մ. Խնդրեց
ինձմէ որ տասը թիւ մը իրենց այցելու թիւն
մը տամ. որովհետև ինք կիրակնօր-
եայ դպրոցի մը մէջ կը դասախօ-
սէ և իր ուսանողուհիք մեծ հաճոյք
ղգալով միսիոնարական դործերու
մասին իրենց լսմանելն կը ևնայէին
Թուրքիոյ մէջ դանուող միսիոնարաց
օդնելու նպատակաւ։ Եւ որովհետև
ես ևս այդ երկրէն կուդայի և ուսանի
փափաք ղդայ վիս առանձինն տես-
նելու և հարցումներ ընելու այն տե-
ղոյ միսիոնարական դործոյն վերա-
բերմամբ, ժամադրութիւն չ'յարդել
Ամերիկայի մէջ մեծադոյն թերու-
թեանց մին կը համարուի. Ջանացի
իբր Թուրքիացի մ'ել դէշ տպաւորու-
թիւն մը թողուլ ևսեւս և մ'ել անա-
կընկալ յուսախաբութիւն մը պատ-
ճառել։ Տիկին Մ. սիրալիր ընդունե-
լութիւն մ'ըրաւ և յետ ծանօթ բա-
ղաքավարական ձեւակերպութեանց
և մի քանի խօսք օդուտ անմիջական
ու տաղտկալի փոփոխութեանց մա-
սին որ Ամերիկացւոյն համար խօսակ-
ցութեան աննպատակին նիւթ կը մա-
տակարարէ, խօսք բացի իրենց կիւ-
րակնօրեայ դասէ ուսանողուհեաց
ձեռնարկած տիտուական դործոյն նը-
կատմամբ և նա նկարագրեց աշա-
կերտուհեաց տպրատիկ վիճակն, թէ
անոնք մեծաւ մասամբ դործարան-
ներու մէջ չարաչար կ'աշխատէին կա-
րի խնայողական աւուրչքերի մը հա-
մար և դարձեալ իրենց մէջ այնպիսի
սէր մը և չահադդացութիւն մը ար-
թընցած էր խեղճ ու տպրատիկ տղա-
յոց ու աղջկանց դաստիարակու-
թեան օդնելու՝ որ այլևս չէին կըր-
նար չ'օդնել թէև իրենց վրայ բաւա-
կան սպի կը նստէր «Օտար ափանց»
վրայ դանուելնին իրենց ընկերը արարա-
ծոց օդնութեան ձեռն կարկառել։
Տիկին Մ. դարձեալ պատմեց թէ ինչ-
պէս՝ կանխաւ փոքրիկ դումար մը և
մի քանի կարևոր հագուստեղէնք ըղր-
կուած էինչ մի ևնդոյն կարդին հան-
դանակութեամբ միսիոնարուհոյ մը,
և բնաւ պատասխան չառնելով վհա-
ատած էին թէ դուցէ իրենց ղրկածն
բանի չեկաւ որ չնորհակալութեան չար
ու ցամաք նամակ մ'իսկ չընդու-
նէին։ Զարմանք յայտնեցի որ միսիո-
նարուհին հաճած չէ պնահատել ի-
րենց աշխատութիւնն, եւ ապշուիւ
յետին աստիճան մեղադրելի էր։ Սա-
կայն ուրախ էին որ վերջապէս յաջո-
ղած էին դտնել անձն յանձին Օրիորդ
Ի. ի որ շատ չնորհակալութեամբ ըն-
դունած էր իրեն օդնելու յօժարու-
թիւնները և անոնք պրկած էր լուսա-
նկարներ այն աղջկանց ու մանկաւոյց
որոց կրթութեան համար ծախսուած
էին տասն դացած լսմանելի։ Օր. Ի.
քանի շաբաթին և կամ ամիսն մի ան-
դամ նամակ դրելով այդ տղոց ու
աղջկանց վրայով տեղեկութիւններ
կուտայ եղեր իրենց Մեկենասներուս
հետաքրքրութիւնն վառ պահելու
համար։ Այս մուտազատ բարեդործ-
ներու ըրած ծառայութիւնն կընայ
դէթ դաղափարիկ մը տալ թէ «Օ-
տար ափանց» վերայ դործող միսիո-
նարը և իւրեանց ընտանիք ինչ տե-

սակ հանդամանական թեամբք կը հոգայուին որպէս նաև իրենց ձեռնարկած Աւետարանչական գործն. եւ եթէ այսպէս են պարագայք ուրեմն որքան պղծութեամբ ու խնայողութեամբ պարտին ի գործ ածել այն միտան զոր իրենց վստահած են ի բարւոք դիտաւորութիւն։ Սակայն այսու կը յուսամ չ'հակցուիլ թէ միսիոնարական ծախքերը ոսկ այս և ասոր նման նպատառներով կը պահուին. տարակոյս չ'կայ թէ բազմաթիւ միսիոնարքը բնակչացոնք և իրենց քահանաներու բերանները երբեմն շատ մը լայն կը բանան քաջալերելու Աւետարանի քարոզութեան համար եղած ամէն ջանք։

Ասոր նման բազմաթիւ օրինակներ յառաջ բերելով կրնամ օրն երեկոյ ընել և թերևս լաւագոյն ևս գաղափար մի տալ թէ Ամերիկացի պարտնայք ու օրիորդք որպիսի միջոցներ հնարած են այլոց օգտին ու բարւոյն համար գործելու. թէ ինչ տեսակ գործերու կը ձեռնարկեն գործնական մարդասիրութիւն մը ըրած ըլլալու համար։ Եւ միթէ կեանքի նպատակն ալ այլոց ի սէր գործելուն մէջ չը՞ կայանար. արդեօք կրնա՞յ մարդ պղտոր երջանկութիւն մը առած ու քան զայն զոր կանենայ յորժամ իր մէկ բարեսիրիկ ծառայութիւնն, և կամ գոնէ առա պարտականութիւնն կատարած կզգայ. այս ճիշդ այդ պահուն է երբ մարդ կ'ունենայ առանձին գոհունակութիւն մը որ խղճի ու մտային անդորրութեան կատարեալ գրաւական մ'է եւ զոր ապամանդը և Գալիֆօրնիոյ հանքերը իսկ չ'կարեն գնել։

Զծանրանամ ուրեմն այս խնդրոյ վրայ որովհետեւ կրնայ տպագրած պատճառել և տպագրուին ձանձրոյթ ծնիլ.

Ինչպես ընթերցողն թերեւս կը յիշէ՝ տակաւին Էլճինի մէջ ենք. մեզ համար ուսումնասիրութեան առարկայք չեն պակասիր ուրեմն այս հանդարտիկ քաղաքն ձգել հեռանալու ալ ամենևին պէտք չեմ զգար։

Կիւրակէ առաւօտ մ'է դարձեալ, երկինք պարզ ու վճիտ, օդն մաքուր և առոյգարար. ամեն ինչ այնքան գեղեցիկ ու բերկրալից որ արդարեւ Տէրունական օր կոչուելու ալ արժանի։ Գնամք ուրեմն սա ծառուղիէն դարձ ի վեր. կը հանինք տափարակ բլրակի մը դագաթն ուր տեղւոյն հին դերեզմանատունը կայ, մեզ վերոյ մի պաշտօնականն գլուխին տանդանք կ'ոգտառնայ այն անձանոյ որք կէս օրէ առաջ և յետ միջաւուր այս ինչ որոշ ժամուն կը յանդգնին այդ մահարոյր դարատանդի վրայ գլանուիլն։ Անպատկառ ներա կը մրանենք զատ որուհետ մեր այցելութիւնը պաշտօնական պահանջմանոյ կը համակերպէր։ Եթէ դերեզմանոցի արմերէն գուրս ամեն ինչ հանդարտիկ ու լուռ էր, հոս ամեն ինչ լռին է. ոչ չատախօս անձեր կայ և ոչ սիրատարփիկ ազաւնիք կամ ճնճիւղ ճլուրլուն։ Հոս միայն իսկ առաւօտու ղեփիւռն կը զլանայ իւր սովորական այդն տալու որպէսզի մի գուցէ նընջեցեալոց հաւերժական հանգիստն խըռովէ։ Ցետ գա սեւեր հագած կիներ, մայր մ'է որդեկորոյս։ վատամեռիկն ձօրճ գեռ ևս հագիւ երկոտասան դարուններ վայելած էր երբ իւր շունչն աւարտեց դժրախտից մօր հան-

դասաւէտ բազկաց վերայ։ Այդ կնոջ քայլելու չափաւնն էր որ դժուարաւ կը խառնվէր դերեզմաննոցի մէջ տիրող մեռելատիպ լռութիւնն։ Դանդաղ քայլերով կ'ընթանայ դէպ իւր սիրելի զաւկին գերեզմանատեղին։ Փառնչ մի ծաղիկ ունի ի բերն և ապակեայ դաւաթ մը։ Ճօղճ տակէ իրը երեք ամիս առաջ մեռած էր. դուռվերից մայրին սովորութիւն ըրած է ամեն կիւրակէ առաւ ծաղիկներ բերել և որդւոյն գերեզմանին վրայ մատաղ ցանել և մոռ մ'ալ դաւաթի մը մէջ դնելով հանգուցեալին անարի կողման վրայ դնելու և այս տխուր և մելամաղձիկ պարապանութիւնն կատարելէ ղկնի ծնկան վրայ դալ, արտասուել առատօրէն և միանդամայն հայցել երկնաւորէն մխիթարութիւն և հարկաւոր ոյժն տակնուռ այն Աստուածային հարուածին որոյ նշաւակն եղած էր։ Հէգ ու վատաբախտիկ կինն իւր որդւոյ գերեզմանաքարին վրայ սա բառերն արձանագրել տուած էր՝ «Աստ բազմաթիւ յոյսեր թաղեալ կը մնան»։

Աչքդ դարձուր և պահ մը նայէ սա օրիորդին, որոյ դիմաց վերայ կերեւին սգոյ նշաններ ակներև։ Կ'ըսուի թէ Նուէտասի մ'է խեղճ աղջիկն. քանի տարիներ առաջ երբ հայրենիքն ձգեց եկաւ հոս, մի տարիքեղի ունէր որ հետևեցաւ իւր տարիքուհոյ սակայն ովկիանոս վրայ պաղ առնելով հիւանդացաւ հէգն և հոս հանձնեցին քանի մը ամիսներ վերջ հողին աւանդեց։ Դժբաղդ Նուէտուհին Օրֆեկիոյ հանդոյն, ծաղիկները ունէր ի ձեռին և իւր սիրելւոյն գերեզմանին վրայ կեցած կը հեկեկար գառնագին և դողդոջ վայրկենապէս խնայնոյ՝ ծաղիկները կը սփռէր անգութ հողին վրայ որոյ ներքև կը ննջէր սիրատարփիկ նորատի պարոնն։

Այս ծաղկանց ներկայութիւնն, գերեզմանաց վերայ, գիս աւելի դառն ու ախուր խորհրդածութեանց կ'առաջնորդէր, Ամերիկային մինչ իսկ իւր գերեզմանոցն հանդուստ էա ըրած է։ Հոս չես տեսներ այն ամայութիւնն որ գերեզմանային կանքը առաւել արհաւրալից կընէ ուրիշ տեղեր։ Այս տեղ ընդհակառակն գերեզմանատեղիք աքանչելի դարատառաններու վոխուած են. ուր մարդ սիրայօժար կը նախընտրէ թաղուիլ քան մերկ ու ամայի լերան մը ցուրտ և անհրապոյր կրծոյն մէջ։

ՀՈՒԷՄՈ.

ԹԷՑ

Այս հեշտական ըմպելիքը յառաջ կուգայ Զինու և ճարտնի երկրաց մէջ։ Զինատառնիք Չա կամ Թա կը կոչեն այս բոյսը և շատ դժուարին է ըսյն մշակելը կամ յառաջ բերելը, ինչպես նաև հատնելէն առքը տերևները ժողուելն ու վաճառքի համար պատրաստելը որ բաղում զրկոզութեանց կը կարօտի։

Կըսուի թէ այս հեշտական ըմպելին միայն Զինատառնի մէջ տարին հինգ հարիւր միլիոն լիարի մօտ կը դործածուի, որ յոյժ տարապայման քանակութիւն մ'է, չորս հարիւր միլիոնի մօտ բնակչաց համար։

ՄԱՐՄԻՆԸ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԵԼ

(Harvey Newcomb)

Թերեւս ընթերցողը պիտի խնդան մարմինը դաստիարակելու նկատմամբ ունեցած պաղափարիս վրայ, սակայն վայրկեան մը մտածելով պիտի համոզուին թէ մեր մարմինը ուշադրութեան եւ դաստիարակութեան կարօտին։ Դաստիարակութեան նպատակն է կազմել նկարագիրը եւ պատրաստել զմարդ այն կենաց՝ զոր Աստուած բերելու համար կաշխատի։ Ա.յսու նկատմամբ, ուրեմն, մարմինն ալ պէտք ունի կառավարութեան որպէս ունի միտքը։ Մտքին առողջ դործադրութեանցն համար պէտք է առողջ մարմին. և այս մարմին իր դործելու եղանակներովն է որ յառաջ կուդայ։ Մարմինը ոչ միայն առողջութեան կը կարօտի այլ նաեւ վարժութեան. մանաւանդ պէտք է սովրին ձեռագործ ընելու և այնքան վարժութիւն ունենան որ կարենան արագ նպատակին մը ծառայել։ Ոտքերն եւս պէտք է վարժուին իրենց յատուկ շարժմանց որպէս պիտի չնորհալի և վայելուչ կերպով առնեն իրենց քայլերը, և մարմնոյն իւրաքանչիւր մասերն այսպէս պէտք ունին իրենց առանձինն շարժման մէջ վարժուիլ։ Ձեռաց և ոտից, աչաց և լեզուի նախնական կանոնաւորութիւնը յոյժ հարկաւոր են, ոչ միայն զմարմնոյ օգտակար գործադրութեանց պատրաստելու համար, այլ տալու անոնց չնորհալի, բնական և դիւրին շարժում և այնպէս ունենալ լաւ կերպեր ու քաղաքավար ընթացք։

Աստանց մանաւորելու ինչ որ կուզեմ ըսել այս նիւթին վրայ, միայն քանի մը պարզ ու օգտակար կանոններ պիտի տամ։

1. Կառավարութիւն մարմնոյ որպէս զի կարիւին հնազանդի։ Երբեք տեսած չէք այնպիսի անձեր փոքր և չափահաս որ ամեն բան մարմնական շարժուձեւերով կընեն։ Աչքն ամեն տեսութեանց կարելի շարժուձեւերը ի գործ կը դնեն, ոտքով, ձեռքով եւ մարմնոյ ուրիշ շարժուձեւերով, մտածելու հրճշտամբ, ադացելով եւ ատելով նման այլ եւ այլ կերպերով։ Ա.յս կերպ վարվելենուն մէջ միտքը չէ որ կը կառավարէ անոնց մարմինը բայց մարմինն է որ ուղածը կընէ։ Արդ եթէ այսպիսիք կանուխէն վարժուէին իրենց մարմինը կառավարել մտաց կարողութեանցն՝ պիտի չընէին որ և է չարժուած առանց կանխաւ խորհելու, այս վարժութիւն մեծապէս պիտի օգնէր անոնց և գործ պիտի լինէին բազում անհաճոյ չարժուածքներէ որ սովորական եղած են իրենց, և կարող պիտի ըլլային կառավարել իրենց չարժուածքը։ Կամքը, մարդս պէտք է իր մարմնոյն գործակալը ընել, եւ յայնժամ նա անպատուութիւն չը պիտի բերէ իր վրայ իր շարժումներով։

2. Կանուխ եղնել անկողնէ։ Կըսուի թէ անարատ մարմին, վարդադոյն այտեր եւ գեղեցիկ աչեր եւ գեղեցիկ դիմագիծ ունենալու համար պէտք է լուացուիլ ամեն առաւօտներ յօղին մէջ։ Յօղին մէջ որ և է առաքինութիւն կայ կամ ոչ չեմ կրնար ըսել, բայց տարակոյս չկայ թէ այդ լաւ սովորութիւն մը պիտի ըլլայ։ Մթնոլորտը գոնէ ամեն արեդակէն չտաքցած կանուխ եղնել և պատրաստ մընել աստ անդ ընելիքդ գործերուդ, ուն-

կնգրկել փետրաւոր ցեղին նուագին, վայելել բնութեան քաղցր ներդաշնակութիւնը, երգել փառաբանութիւն Արարչին, առանց իւր մարմնոյ կառուցուածքի առողջութիւն և մտաց անդորրութիւն և զուարթութիւն կը պատճառեն։

3. Առաւօտեան ջուր գործածել։ Մարմինը կարելի չէ առողջութիւն պահել առանց յաճախ լուացուելու։ Ամբողջ մարմինը պէտք է լուացուի պազ ջրով, գէթ օրն անգամ մը առողջանան և թէ մաքրութեան համար. ով որ զայս փորձած չէ չկրնար դատափետ մ'ունենալ ասոր ներդործութեանցն ու զօրութեանը վրայ։ Եւ արդէն մարդկային դրութիւնը կարելի չէ երկար ժամանակ անլուայ պահել առանց վտանգի։ Ժամացոյցի մը մեքենականութիւնը ժամանակ մը նաք կազատան, եւ մինչեւ որ մասանց վրնասելով չմաքրեն զայն ուղիղ չընեմանար կամ բոլորովին կը կայնի։ Սակայն մարմնոյն մեքենականութիւնը աւելի ընդարձակ պարունակութիւն մ'ունի քան թէ ժամացոյցը։ Ենիսաած է անհամար մասերէ յարոց ամենը յոյժ փափուկ յօրինուածք ունին և վայելապէս յարմարցուած են դործելու։ Այս զարմանալի մեքենային իրաքանչիւր մասն յարատեւ շարժման մէջ են, բայց յաւուկ բան մը կայ որ կը վանէ բոլոր աղտեղութիւններն, որք կը գոյանան իր կողերուն և խղովակներուն մէջ, և որք մարթին մահկերեւոյթին փոքրիկ ծակուկներէն դուրս կը վանուին։ Սակայն եթէ մարմինը լաւ չլուացուի, գոյացած ապտեղութիւնը փոքրիկ խողովակներու ծայրերուն գալով կարգելուին դուրս գնելէ և այսպէս անհաճոյ և վտանգաւոր հիւր որք դուրս պիտի գնէին, կը մնան դրութեան մէջ, և եթէ ժամանակ մը այսպէս երթայ հիւանդութիւններ յառաջ կուգան։ Ուրեմն կը տեսնենք թէ առաս ջուր գործածելով յուացուելու սրչափ պէտք կայ։

4. Առանձնց հոգաստարութիւն։ — կենդանական անտեսագիտութեան մէջ առանձնը յոյժ կարեւոր պաշտօն մ'ունին կատարելու, այսինքն առանձքի համար անուղղ կը պատրաստեն, և որոց թերին պէտք է մարթողական դործողութիւնը կատարէ։ Ջայնը և դէմքը ևս կը պահանջեն մեզնէ որ առանձնց հոգ տանինք։ Գրեթէ առնեան նկատանքը մարդս պարտի ապահովել իւր առանձնց մարդութիւնն ու առողջութիւնը։ Լաւագոյն ուղղութիւնը զոր կընդհատ առ առանձնքը առողջ պահելու մասին, հետեւեալն է առնեան առաւօտ պէտք է խոզանակով մը մաքրել և առնեան կերակուրէ առքն ալ լուանալ որպէսզի կերակրոց բոլոր մանրիկներն որ առանձնց մէջ մնած են երթեն։ Առանձնց առողջութեան համար պէտք եղած գլխաւոր բանը զանոնք մարթող պահելն է։

5. Աշխատութիւն։ — Մարմինը աշխատութեան պէտք ունի, անոր առնեան մասերը դործածուելու համար կազմուած են։ Մարդուս մարմինը եթէ անդործ կենայ անպիտանութեան կը մատնուի։ Դործողութիւնը կ'զօրացնէ մարմինը։ Եթէ կուզենք շատ զօրաւոր ըլլալ պարտինք դործածել ուրնեցած զօրութիւններս, զի դործածութեամբ պիտի աճի այն, ինչ-

պէս որ մխտրը ուղիղ խորհելու համար վարժուիլեան կը կարօտի, այնպէս ալ մարմնոյն իւրաքանչիւր անդամը ուղիղ գործելու համար վարժուրելեան կը կարօտի։ Մարմնոյն վերջնականութեան իւրաքանչիւր մասերը առանձին գործելը ունին կատարելու, ամեն օր կերուած կերակուրը արեան և մնի պիտի վերածուի, և արեան հաղարաւոր փոքր հատանրները կազմուելով մարմնոյն ամեն կողմերը պիտի ղրկուի։ Բայց այս վերջնոյին մասերը պատշաճապէս չըպիտի յառաջ տանին իրենց պաշտօնը եթէ մարմինը անդործ կենալով արկարտնայ, ղի զօրութիւն արտադրելու համար չարժուած կամ աշխատութիւն պէտք է։ Ուրեմն ոչինչ այնքան վնասակար է որքան Ծուլութիւն։ Այդ պիտի նմանի հողմաղացքի մը որ դադրեցուցած է իր մեքենաներն դործելէ։

6 *Հանգչելու հատկացեալ ժամանակները պահել։* — Ամբողջ բնութիւնն կը կարօտի հանգստեան, եթէ մարդկային բնութիւնն չարուշադ աշխատութեան մէջ պահուի, իսկոյն կը մաշի։ Վասնզոյ Աստուած պարզեւեր է մեզ հանգչելու յատուկ ժամանակներ ամեն օրուան մէկ մասը, և ամբողջ օր մը եօթնեկին մէջ։ Հանգչելու կամ հանգստեան ժամանակները պահելու կանոնաւորութիւն չունեցող անձինք իրենց մարմինը չը դատապարտուած կը թողուն։ Եւ կրնամ ըսել թէ նորատունկերու համար մարմնական մեծ կատարելագործութիւ մ'է դիտնալ հանգստեան ժամանակներուն յարդը և այս մասին ալ ինքզինքնին ճշդապահութեան վարժեցնել։

7. *Մարմինը իր բնական դիրքը մէջ պահել։* Այս հարկաւոր է ոչ միայն վայելչութեան համար։ այլ նաև գործ լինելու համար ամէն կազմուածք ունենալէ։ Գրասեղանի առջև գրելու կամ կարդալու համար նստած ժամանակ զգուշութիւն պէտք է, առանց որոյ մարմինը անբնական երեւոյթ մը կառնու։ Մարդկային կազմուածքին իր բնական դիրքին մէջ մինչ տիպար մ'է գեղեցկութեան, սակայն երբ սովորութիւնք կը ձեւափոխեն զայն՝ ապեղ և անհաճոյ երեւոյթ մը կ'առնայ։ Զգուշութիւն պէտք է միշտ առջեւ կամ մէկ կողմ ծռելէ։ Պէտք է նստիլն ու կանգնիլն ուղիղ ըլլայ որպէս զի մարմինը կորաքամակ չլինի, միշտ պէտք է կուրծքը դուրս և ուսերը հաւ բռնել, իսկ գլուխը ուղիղ դէպ ի վեր։ Մարմնոյն դէմ ուճման վիճակի մէջ եղած ժամանակ այս մասին մեր ունեցած առօրեայ սակաւ մինչ հոգածութեան չնորհիւ՝ ոսկերք և անդամք հաստատուն վիճակ մը կառնուն, և վայելչութեան ու առողջութեան այնպիսի կերպարանք մը կուտան զոր կարելի չէ ստանալ մարմնոյն ուճման ժամանակը անցնելէն վերջ, և այսու մարդ հաղարաւոր անդամ առողջութիւն պիտի վայելէ, քան բժիշկներու լիաուսի հաւերէն։

8. *Զգուշութիւն սեղմ հանդերձներուց գործածութեան։* Ցիշենք հոս սեւ օձը, թերեւս ոմանք պիտի խընդան այս ըսածիս վրայ, բայց եթէ տեղեկութիւն ունենան սև օձին վրայ, պիտի համոզուին յիշել։ Գիտնալ պէտք է նախ, որ սեւ օձը վայրենաբար մէկէն չ'յարձակիր իր զոհին վրայ, այլ խիստ կամայուկ. բայց

երբ անգամ մը կը հանի անոր, խակոյն կը պատառի անոր վրայ և կը կաթեցնէ անոր արեան չրջանները, և եթէ ցոհը զօրաւոր է ու շատով չ'մեռնիր, կ'սկսի ապիովը խառնել և չարչարել զայն։ Հարկ չեմ սեպեր խօսիլ կոկիկ հագուելուն օգտակարութեանց վրայ, որովհետև անանկ չատ են ու պարզ։ Միայն թէ դիտնալ պէտք է որ մարմնոյն որ և է մասը. վիզը, կուրծքը, բազուկները, սրունքը կամ ոտքերը երբ սեղմ վզկոպով, հագուստով և կոչկաւ պատժուած են՝ նոյն չարչարանքը կը կրեն ինչ որ սեւ օձը կուտայ իր ցոհին։ Սեղմ հագուստները կարգելուն արեան ազատ շրջանները և յաճախ վատառողջութիւն յառաջ կը բերեն։ Եթէ կզգայ ոք ո և է նեղութիւն մարմնոյն այն մասին վրայ որ սեղմեալ է նեղ հագուստներուս մէջ, թող յիշէ սեւ օձը։

9. *Առողջ պահել դիտաց շրջագիծդ*։ — Թերեւս ընթերցողք խորհին թէ այս թերի ուղղութիւն մ'է, բայց կը վստահացնեմ թէ ուղիղ և կատարեալ է։ Ո՞չ ապաքէն դէմքը արտայայտիչն է ներքին առողջութեան կամ ախտաւորութեան, եթէ ուղէք որ սրտերնուդ զգայումներն դէմքերնուդ հակառակ ուղղութիւններ տան, վստահ եղիք որ վայելուչ դիմագծերնիդ պիտի աւերի։ Ինչպէս պիտի զգաք այս իրողութիւնը, եթէ տեսած էք նորատի պարոն մը և օրիորդ մը հաւատարմապէս սիրուն դիմագծերով և աքանչելի գեղեցկութեամբ՝ և. եթէ ունէին անոնք սրտերնուն մէջ չար զգայումներ՝ ինչպէս, հպարտութիւն՝ նախանձ՝ կասկածութիւն՝ եւն, եւն՝ ձեզ մօտեցած առեղնին հարկաւ տեսած պիտի ըլլաք իրենց դիմաց երեւոյթին հակառակ այս սրտի պիղծ երեւոյթներն ալ պատկերացած անոնց դիմաց մէջ։ Ես գիտեմ բացատրութիւնները որք դժգոհութած են այսպիսեաց դիմաց վրայ, Ուրեմն պէտք է չանալ անձը կառավարող ըլլալու; խաղալ և անմեղ դիմագծերը ունենալու համար, և յայնժամ դիմաց սիրուն երեւոյթներն ոչ չափ յանդիմանութիւն պիտի ունենան կարելի չէ պատմել։

10. *Զգուշաւորութիւն և չափաւորութիւն ամեն բանի մէջ*։ — Պէտք չէ բաւականանալ միայն ընտրակար բաներ ուտելէ և խմելէ զգուշանալով, այլ՝ զգուշութիւն և չափաւորութիւն պէտք է ունենալ, քալելու՝ վազելու՝ խաղի՝ և զբաղութեանց մէջ ալ։

Մ. Ա. Տ. ՆՋՆԿՆԿԼԵԱՆ
Գընդբլար

ԺՐՈՒԹԻՒՆ

Սողոմոն իմաստունին խրատը որ երկնային պատգամին մէջ տեղ մը կը բռնէ, որքան օգտակար է մեր օրինաւոր գործառնութեանց մէջ ուշադրութեան առնուլ։ «Փոս ոչխարներուդ վիճակը աղէկ գիտցիր, և քու հօտերուդ աղէկ նայէ։» Ինչ գործի մէջ ալ որ ըլլայ մարդ՝ յաջողութիւնը անհրկայելի է եթէ այս իրաւին համեմատ կը վարուի իր գործին մէջ

Եթէ մկնուն կրօնքը բան մը ըրած չէ իր բնութիւնը եւ կեանքը փոխելու եւ բարւոքելու համար՝ ըրած չէ բան մը անոր հոգւոյն համար։

ՎԷՊ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ

Ի ԼԱՄԱՐԹԻՆԷ

ԳԻՄՆ Ե.

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՔԵՆՈՎԱՓԷԻ

(Շարունակութիւն տես թիւ 227)

— Բենովաբէ, ըսի իրեն, բնաւ չէ՞ք հանդչիր դուք ուրեմն։

— Ո՛հ, պարո՛ն, ըսաւ ինձ, Աստուած զիս հանդիստ մնալու համար ստեղծած չէ։ Ինքզինքս սրունքներուս վրայ բռնել կրցած օրս աշխատիլ սկսայ, եւ մինչեւ մահուանս օրը պիտի աշխատիմ։ Մենք ալ հանդիստ առնն պիտի ունենանք հո՛ն՝ յաւիտեան, դէպի գերեզմանատուն պլլուիլս ու արմուկովը շարժում մ՚ընելով, որպէս զի ձեռքն երկնցնելովը իր հիւսած գալարային մկ օղակը չը կորսնցնէ։

— Ի՞նչպէս, կրկնեցի, այդչափ պզտիկ եղած առեններդ աշխատե՞ր կը։ Ուրեմն դուք երբեք ազատ եղած չէ՞ք, երբեք ուրիշներուն հետ խաղցած չէ՞ք, փողոցին մէջ, պատուհանին առջեւ, մայտաներուն երկայնքը ժամանակ անցուցած չէ՞ք։ Ուրեմն ձեր մայրն իր արգասը հետ շատ խստասիրտ, եւ շաղփաղփուքեան ու գատարկութեան շատ հակառակ էր։ Բայց եթէ այսպէս է, ուրեմն ինչո՞ւ դուք ալ դիւղին տղոցը հետ քաղցը եւ զուարթ կերպարանք մ՚ունիք, եւ առանց ցանկը յանդիմանելու թոյլ կուտաք որ ամեն օր բակին մէջ խաղան, ծաղիկներնիդ յարիւտակեն եւ առընդնիդ քաշեն։

— Ա՛հ, պարո՛ն, անոնք ուրիշ են, կը տեսնէ՞ք։ անոնք հայր մայր ունին, որք իրենց հացը կ՚եփեն, իսկ ես անոնց պէս չէի։ Ես կենացս մէջ մի միայն հոս պարան ժողովրդապետին պիս իր քովը առնել հաճեցաւ ի վեր քիչ մը լաւ ժամանակ կ՚անցուներ։ Մինչեւ այն առեն, նսեմին ու արեգակը, կրակը կամ անցորդները պիտելն ինչ ըլլալը չէի գիտեր։

— Ինչպէս, ըսի, այդչափ պզտիկ եղած առեններդ այդչափ խիստ կեա՞նք մը վարած էք։

— Ո՛հ, պարո՛ն, կեանքս խիստ չէր։ իրաւ է որ տաժանալի եւ միշտ ոտքի վրայ էր, բայց ընդհակառակն շատ քաղցր էր, եւ եթէ Աստուած մայրս վերակենդանացնէր, ես նորէն այն կեանքը կըսկսէի, եւ սկսելուս համար ալ շատ երջանիկ կ՚ըլլայի։

— Ուրեմն պատմեցէ՛ք ինձ այդ, որովհետեւ դուք ընելիք գործ մը չ՚ունիք, ես ալ պիրքս աւարտեցի, եւ առջեւիս երկայն գիշեր մ՚ունիմ։ Ես ամեն մարդու պատմութիւնը կ՚ուզեմ գիտնալ ըսի իրեն ժպտելով, վասն զի, կը տեսնէ՞ք, Բենովաբէ, միտքն ալ գիտութեան պէս ուրիշ բան չէ եթէ ոչ մեծ հետաքրքրութիւն մը։ Հասկցողին համար ամեն անձի կեանքը մէջ մկ մկ ուսում կայ։

— Բայց ես խեղճ աղախին մ՚եմ, եւ բնաւ ուրիշ բան եղած չ՚ունիմ, ի՛նչ կուզէք որ ձեզ ըսեմ։ Սակայն դիտեմ որ պիտի ձանձրանաք, ինչպէս գալլատներուս ասեղներուն ձայնը տղաքը կը ձանձրացընէ։

— Եթէ տաքսատակառճին մրջիւնն եւ գերանին մասի՛ն ալ ըլլայիք, գարմանալ ես հետաքրքիր պիտի ըլլայի, պատասխանեցի իրեն, եւ շատ պիտի ուզէի իրենց պատմութիւնը, ուսկից գալերնին, ըրածնին, խորհածնին, ուզածնին, ըլլալիքնին գիտնալ։ Աժեն կենդանի իր՝ մկ սկիզբ մը, մկ վերջ մը, մկ զգացում մ՚ունի։ Եթէ մարդ ամեն բան գիտնայ ալ տակաւին ոչ մկ բանի անտարբեր պարտի ըլլալ։

— Ա՛յո՛, մարդ այդու Աստուծոյ պէս կ՚ըլլար, ըսաւ ինձ յուսակ եւ դորովալիր խելացութեան ճառագայթով մը ժպտալը լուսաւորելով։ Պարան ժողովրդապետն ալ անանկ կ՚ըսէր, երբ կը պատահէրէր որ անասնոց հետ քէչ չը վարուին եւ ճանճերուն համար չը նեղանան։ «Դուք բան մ՚արհամարհելու եւ ասի բան մը չէ ըսելու իրաւունք չ՚ունիք, վասն զի Աստո՛ւած զանի ստեղծած է,» կ՚ըսէր։

— Շիշդ այդպէս է, Թչուա՛ռ Բենովաբէս, յաւելցուցի բոլոր իր խօսքերուն մէջ

ժօսըլէնի հոգին գտնելով. ամենէն անյայտ եւ ամենէն աննշան էակին ամենաչնչին վիճակին մէջ ամէն բան հետաքրքրական, ամէն բան յարգելի է։ Հպարտները յիմար են. արհամարհումը ոչ իմաստութիւն է. ահա ասոր համար ձեզի երախտապարտ պիտի ըլլամ ինձ պատմել ուղիք ձեր կենացը վրայ չը պատճառ, ո՛չ ծնած ըլլալնիդ, ըրածնիդ, ի՛նչպէս հոս եկած ըլլալնիդ, ետքն ալ ուր երթալիքնիդ։

— Եթէ պիտի պատճառ, պարո՛ն, կը հնազանդիմ, ըսաւ կարմրելով։ Եւ յանկարծ դուրս վազեց պիտի ծաղրէ՛ք։

— Ո՛հ, Վենովաիւ՛, պատասխանեցի սրտագին ձայնով մը, մինչ ժօսըլէն պատռաւ հինջ մը կամ տղու մը ամենապարզ խորհրդակցութիւնը կը ծաղրէ՞ր։ Մինչ ես ալ իր բարեկամը չէ՞մ։

— Այո՛, իրա՛ւ է, ըսաւ ղղջալով, անիրաւ եմ, ամէն բան պիտի ըսեմ ձեզ։

Կրակին մօտեցայ, իսկ նա աչերը ասեղներուն վրայէն վեր չ'առաւ, օդակ մը չը կորսնցուց, եւ աշխատիլը չարունակելով ըսաւ ինձ։

(Շարունակելի)

ՄԻՀՐԱՆ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ

ՀԱՆԴԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ

Ի ՊՐՈՒՍԱ.

դահ.

Նախորդ դումար · 13140,½

Կիպրոսէն Արխազոմ էֆ. Իւթիւճեան եւ Տիկին 40

Ա. Զիւմրիւթեան ճէրրահ 20

Մ. Մխեերեան 40, Գէորգ 5 45

Հալէպ, Բրօտրօմօս 20, Տիկ· Սարա 5·25

Տիկ. Վիթէլէհէմ 20, եւ երեք դուստր 5 25

Ա. Յակոբեան 4, Տիկ. Բոխաջաճեան 20 25

Զիլկածակ, Պատ. Կիւլօղլեան 20

Սթանօղ, Հ. Օտեան 5, Կ. Ռէօսէեան 5 10

Ն· Տաղլեան 5, Յ· Գասպիմալեան 10 15

Պէյլէմեան 5, Յ. Պօյաճեան 3 8

Ս. Օտեան 5, Յ. Գասպարեան 5 10

Գ. Օտեան 10, Ռ· Ռափայէլեան 10 20

Ս. Շարպօղոսեան 3, Վ. Ահարոնեան 5 8

Կ. Ահարոնեան 10, Յ. Սարաֆեան 10 20

Պ. Պալասպանեան 5, Յ Գասպարեան 5 10

Գ. Շէօհմէնեան 5, Գ. Հօտէնէկէնի 15 ½ 20 ½

Ն. Տաւրսունեան 5, Ծպղիկ 5 10

Սօֆի 5, Մ. Մատթէոսեան 20 25

Ս· Մատթէոսեան 10, Կ· Սօղեան 10 20

Կանանց ժողով աղօթից 40 ½

Գ. Արմալանեան 5, Յ. Գասպարեան 5 10

Կ. Ահարոնեան 5, Յ. Գասպարեան 5 10

Պ. Պալասպանեան 5, Սէվէրճի 5 10

Յ· Պալասպանեան 5, Գ. Սարաֆեան 5 10

Յ. Ռափայէլ 5, Գ. Բարօտեան 5 10

Սօֆի 5, Կ. Օտեան 20 25

Գ. Օտեան 10, Յ. Պալասպանեան 11 21

Պ. Նանիեան, 10, Գ. Հօտէնէկէնի 5 15

Նափըզ էֆ. 20 Ե. Օտեան 17 37

Վեր. Հ. Օտեան 100, Ծպղիկ 10 110

Թ. Հօտէնէկէնի 5, Գ. Սէվխեան 5 10

Գ. Տաղլեան 5, Յ. Տաւրսունեան 5 10

Գ. Սարաֆեան 10, Թ. Սարաֆեան 5 15

Կ. Զադրեան Սէօլէզ 5, Յ. Գօնտաեան 20 25

Վ. Մկրեան 10 Յ. Աւաքլեան 10 20

Մ. Թաթէոսեան 10, Կ. Թոպալեան 10 20

Տ· Քրօֆօրա 20, Մ. Թիրեաքեան 10 30

Ս. Բարալամեան 10, Օ. Տէր Ներսէսեան 10 ½ 20 ½

Զմիւռնիա Օր. Տօլմահճեանի դըպրոցին 12

Տիկ. Թաշճեան 10, Յովհաննէս 2 12

Սրլուհի 1, Օր. Լօրինս 7,	8
Ա.գասի 1, Օր. Տօլմահեան 5	6
Թադէոս 7, Բր. Ֆլէմինկ 7 ½	14 ½
Մօշօն 5, Ոմն 5, Ոմն 5, Ոմն 5	20
Ց. Բ. Մօշօն 5, Ոմն 5, Ոմն 5	15
Լվանկէլիստս 10, Պալթազար-եան 20	30
Ժէթ 20, Կ. Վէսեան 20	40
Օր. Պլօքըր 20, Ս. Մ. Լ. 20	40
Պամպաքի 5, Ոմն 20	25
Մ. Շերինեան Ատապազար	10
Վեր. Թաշճեան Զմիւռնիա	120
Ց. Իլէքճիեան Նիկոմիդիա	40
Ս. Կ. Պ. Մանհայմ	36
Ս. Յ.թ-ապէն	40
Սունկուրլու, Պուչաքճեան	20
Տիկ. Ֆան Միլլինճէն	120
Սրղընի Գ. Նազարեան	50
Գէսէրիկի Ժողովուրդ	25
Խարբուի Ց. Սահակեան	108
Զնքուշ Վեր. Նաքաշճեան	108
Ղարդըշլա Տօք. Տօսի Ճեռամի	108
Գ. Ցակոբեան, Ամերիկա	24
Լրդրուժ, Մ. Խօշմաթեան	20
Ց. Խօշմաթեան 20, Գալէրեան 20	40
Ս. Պայտառեան 20, Ց. Յովհան-նէսեան 20	40
Ցկ. Յովհաննեան 20, Ց. Օյնաեան 20	40
Ց. Վարդանեան 20, Տիկ. Սիմոն-եան 20	40
Ն. Սրապեան 10, Մ. Տօմնեան 10	20
Նոյ. 4 Կիրակի Պրուսայի Եկեղե-ցին	170
Նոյ. 4 Կիրակի Պրուսայի Դպրա-պետի Թաղ	93 ½
Բրօֆ. Մանիսաճեան, Մարզուան	108

Համագումար 1 Դեկ. 1894, դ. 15,568 ½

Ա.յս գումարով կը գոցենք հաշիւը եւ նոր տարուան կանոնաւնենք հետզհետէ գալիք նուէրներն. բոլոր նուիրատուաց ի սրտէ շնորհակալութիւն:

«Գնա՛ դուն ալ առանկ ըրէ»

Մեր Բօլղներէն միայն Բրօֆէսօրնէրէն մին հետեւեալ տումը ղրկած է մեզ:

«Ստորագրեալը կը խոստանամ վճարել հինգ Օսմանեան ոսկի Պրուսայի Աբեւելեան Որբանոցի Տնօրէնութեան կամ անոր հրամանին պայմանաւ որ մինչեւ 1895 Մարտ 1 Ն. Տ. 49 ուրիշ Տահկատանցիք եւս ընեն նոյն խոստումը»:

Մեր կողմանէ հարկ չկայ բան մը ըսել սոյն առաջարկի մասին. եթէ 49 անձինք հետեւին սոյն անձանօթ մնալ ուզող բարերարին՝ 1895 Մարտ 1 ին 250 ոսկի պիտի մտնէ գանձը եւ մենք ալ կը խոստանանք 10 նոր որբեր ընդունիլ սոյն գումարն մեր ձեռք հասնելուն եւ կաղօթենք Յերմեռանդ առ Հայրն Որբոց, որպ տալէ չիք ինչ անհնար, որ 49 հոգւոյ սրտերուն դրանց ուժգին բաղխել մինչեւ նոքա եւս զրկեն մեզ իւրեանց պարտատոմսն:

«Գնա դուն ալ անանկ ըրէ»:

Ղուկ. ժ. 37.

Պրուսա Գ. Պ.
Գեկտ. 1894

Դիտողութիւն խմբագրի

«Որբերուն Հայրը Աստուած է» կըսէ մարգարէն: Եւ ով որ որբերու խնամք տանի կամ անոնց սիրտերնք գտնելու հաստատութեանց ծախսուցը եւ միջոցներուն մասնակից կըլլայ, Աստուածային հաճութեան մասնաւոր առարկայ մը կըլլայ անով ինք զինք: Եւ ո՛հ ինչ օրհնութիւններ պիտի ընդունի Անկէ՝ որ սակն մկրտուն գործքին համեմատ հատուցում ընելու կարող, պատրաստ եւ կամեցող է:

Ա. ՋԳԱՅԻՆ

Կայսերական Իրատէ մը արտօնած ըլլալով որ ըստ օրինի կատարուի Հայոց Կ. Պոլսոյ նոր Պատրիարքի ընտրութիւնն, ըստ հրաւէրի Պատրիարքական Տեղապահ Գեր. Հմայեակ Սրբազանի այս Ուրբաթ օր Եկեղեցական Համագումար ժողովին որ կը բաղկանայ ութն Եպիսկոպոսներէ տասներեք Վարդապետներէ եւ քանի եւ հինգ Քահանաներէ ի նիստ գումարեցաւ

Պատրիարքարանի մէջ ընդ նախագահութեամբ Տեղապահ Սրբազանին։

Առեանը բացուելով ձեռնարկեցաւ եպիսկոպոսաց ցանկի պատրաստութեան, իրրեւ նախապատրաստութիւն Պատրիարքական ընտրութեան, որոյ արդիւնքն է տասնեւեօթն Եպիսկոպոսաց անուններ։

Այս ցանկի պատրաստութենէ ետք, ժողովը պատրաստեց նաեւ կրօնական ժողովոյ ընտրելեաց եռապատիկ ցանկը որ քառասուն երկու անուններ կը պարունակէր եւ որոցմէ տասնեւչորսը կընտրուին։

Այս Երկուշաբթի Նոյեմ. 28 Բազաքական ժողովն ի նիստ գումարեցաւ նախագահութեամբ Պատրիարքական Տեղապահ Սրբազանի։ Ներկայ ժողովականաց թիւն էր եօթը, որք քուէարկութեամբ պատրաստեցին Պատրիարքութեան ընտրելեաց հետեւեալ հնգանուն ցանկը

Տ. Մատթէոս Ս. Եպիս. Իզմիրլեան
Տ. Սիմէոն Ս. Արքեպ. Սէֆէրեան
Տ. Բարթուղիմէոս Ս. » Զամիչեան
Տ. Գրիգորիս Ս. » Յովհաննէսեան
Տ. Պետրոս Ս. Եպիս. Թահմիզեան

որոց մէջէն յառաջիկայ Զորեքշաբթի Դեկ. 7 ին Պատրիարքի ընտրութիւն պիտի կատարուի։

— Անցեալ ամսոյ 15 ին Հալէպի առաջնորդական փոխանորդին հեռագրուեցաւ Սպայ Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսին մահուան լուրը հասած ի Պատրիարքարան։

— Էջմիածնէն կը հաղորդուի թէ Հայրապետը Նոյեմբեր 20 ին Ս. Էջմիածնէն Թիֆլիզ ուղեւորեր է, հետն ունենալով Գեր. Կիւրեղ եպիսկոպոս Սրապեանը եւ Արժ. Յուսիկ եւ Տիրայր արեղայները։

ԲԱՂԱԿԱՆ

ԶԻՆ ԵՒ ՃԱԲՈՆ

Այս երկու տէրութեանց մէջ ծագած ահռելի պատերազմն վերջապէս այնպիսի կերպարանք մը առաւ որ չկրնացին խաղաղութեան վերահաստատման համար Եւրոպական Տէրութեանց միջամտութեան դիմելու ստիպուեցան։ Բորթ-Արթուրի գրաւումը ճաբոնցւոց կողմէ անցեալ ամսոյն մէջ պատերազմին կարեւորագոյն դէպքն եղաւ որով չկրնացւոց յուսահատութիւնը գրեթէ կատարեալ եղաւ։ Անընդհատ յարձակումէ մը եռք 18 ժամ տեւեց ճաբոնցիք տիրեցին այն նորաչէն չքեղ քաղքին մեծաւ յաղթութեամբ եւ որով Չինացւոց քանի հազար զօրքէ բաղկացեալ մէկ բանակը ոչնչացած էր՝ զարնուելով, գերի կնալով կամ ցիր ու ցան փախչելով։ Ճաբոնցիք քաղաքին կառավարիչ կարգեցին զինաւոպետ Մուրայ։ Այսպէս ճաբոնցւոց ձեռքն անցաւ ոչ միայն Բորթ-Արթուր քաղաքն իր երկու մեծ եւ երկու փոքր բնիկ դրամատուններով, երկու մեծ մեհեաններով եւ երկու թատրոններով, այլ եւ յոյժ մեծաքանակ եւ թանկագին զինուորական մթերքով։ Եւ այս առթիւ ճաբոնի մէջ ուրախութեան մեծ ցոյցեր տեղի ունեցան։ Բազում զրամ հատաքուեցաւ՝ զօրքերուն եւ սպայներուն նուիրելու համար։ Անգղիացի սպայ մը ծուռն վրայէն դիտած էր ճաբոն զօրաց կատարած այս յաղթութիւնը եւ կը գրէր թէ « ո եւ է Եւրոպեան մեծ ազգ կրնար հպարտանալ այդպիսի յաղթութեամբ մը ։ »

Եւրոպական Տէրութիւնք մտադիր չեն միջամտել խաղաղութեան վերահաստատման համար եւ չեզոք կենալու մտադրութիւննին արդէն յայտնած են Չինացւոց։ Այսու հանդերձ Եաքոհամայէ կը հեռագրուի թէ ճաբոն զինադադարի պիտի չհաւանի մինչեւ որ Չին ուղղակի իրեն դիմելով որոշակի հաշտութիւն չը խնդրէ, եւ իւր խաղաղասիրութեան

իբրեւ դրաւական, Ճարտնի չ՚յանձնէ ղԲեքին, կամ ուրիշ Նիւթական երաշխաւորութիւն մը չ՚տայ։ Լրագիրք հաշուեթեան առաջարկներուն նկատմամբ խոսելով, կըսեն թէ Ճարտն պիտի ծանրանայնէ իւր պայմաններ ցոյչափ գործողութիւնք չարունակուին եւ ընդարձակուին։ Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնը կայ մի միայն միջամտութիւն յանձն առնող, եւ Ուաշինկթընէ հեռագիր մը ըսած է թէ Զին մասնաւոր պատուիրակ մը անուանեց որ Ճարտն երթալով հաշուեթեան համար պիտի բանակցի։

— Բրուսիոյ Բողոքական եկեղեցւոյն բարձրագոյն խորհրդոյ որոշումովն հանդանակութիւն մը պիտի կատարուի Հռոմայ մէջ Բողոքականաց եկեղեցի մը կառուցանելու համար ի յիշատակ Շուէտի հուչտաւոր կայսեր Կուստաւոս Ատոլֆուս թագաւորին ծննդեան երեք հարիւրերորդ տարեդարձին, որ Բողոքականութեան մեծ պաշտպանն եղած էր Կաթոլիկ Պետութեանց դէմ երեսնամեայ պատերազմին առեն։ Վատիկան թէպէտ բնաւ չախորժիր Հռոմայ մէջ Բողոքական եկեղեցւոյ մը շինութենէն, բայց Իտալիոյ կառավարութիւնը չընդդիմանար այնպիսի նորութեան մը Իտալիոյ մայրաքաղաքին մէջ։

— Ռուսական Փոլոնիոյ սահմանագլխէն մինչեւ 50 վերստ հեռաւորութիւն ունեցող երկիրները բնակող հրէից համար որոշուած եղած էր թէ պիտի արտաքսուէին այն կողմերէն։ Այժմ կը հաղորդուի թէ Ռուսիոյ ներքին գործոց նախարարն հրամայած է դադրեցնել այդ որոշումի գործադրութիւնն, վասնզի կայսերական հրամանագիր մը ի մտոց պիտի փոխէ այն նախկին որոշումը։

— Կիպրոսէն դրուած մոռնաւոր նամակ մը հետեւեալ տեղեկութիւնը կուտայ, մօտերս կղզւոյն մէջ պատահած փոթորիկին նկատմամբ։

Ամսոյս 12 ին Բշ. օրն Լիմասոլի մէջ աղէտ մը տեղի ունեցաւ։ Թրօոսէն վազող դետին յորդելովը փոթորիկէն անձրեւներու պատճառաւ, քաղքին մեծ մասը ջուր կոխեց եւ խիստ շատ չէնքեր աւերակ դարձուց։ Մինչեւ հիմա գիտցուածին նայելով, 23 հոգի ըլատակաց տակ ղոհ երթալով քաղքին փողոցները տիղմով, ծառերով, ըլատակներով եւ մեռած անհամար կենդանիներով ծածկուած են, եւ միայն մաքրութեան գործը երկար ժամանակի կարօտ է։ Ընչից կորուստը հարիւր հազար ոսկիէն աւելի կը հաշուուի. յանձաժողով մը կազմուած է Կուստակային նախագահութեամբ հանգանակութեան ձեռնարկելու համար։ Սոյն աղէտի պատճառաւ աննկարագրելի խեղճութիւն եւ աղքատութիւն կը տիրէ յիշեալ քաղքին մէջ։ Դիմում եղած է Անգղիա օգնութեան համար, եւ թագուհին հեռագրաւ մանրամասն տեղեկութիւն ուղած է։

Վեհ. Սուլթանն եւս իմանալով յիշեալ արկածին պատճառած աղէտներն, հրամայած է ելմտական գանձէն երկու հարիւր ոսկւոյ նպաստ մը ղրկել, եւ առկից պատն. վեհափառութիւն իւր անձնական գանձէն եւս բարեհաճած է չնորհել երկու հարիւր ոսկի։

Վ. Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՈՍՈՒՍՈՒՆ ԱՆԳԴԻՏԵՐԻՆԷ Ի ՀԱՅ

Հետեւողութեամբ

Ուեսպաղրի եւ Ուաղդրի հոյակապ քառագրոց

ԱՌԱՒԵԼ ՔԱՆ 45,000 ՐԱՌ. ՈՃ, ԵՒԱՃԼՆ

Անգղիերէնէ ի Հայ-աշխարհիկ բառդրքի մը անհրաժեշտ պէտքը ի վաղուց զդալի եղած էր. սոյն պէտքը լիովին գոհացուցած է Անթոթիա Գոլէճի ուսուցիչներէն Վ. Յ. Յակոբեան էֆէնտի պատրաստելով իր երկու պաշտօնակցաց աջակցութեամբ սոյն օգտակար բառդիրքն։

Բաց ի սովորական բառերէ եւ ոճերէ կը պարունակէ նաեւ Գիւտութեանց, Արուեստից եւ Գեղեցիկ դպրութեանց վերաբերեալ բոլոր բառերն եւ ոճերն, պարզուած իրենց ճիշտ Հայերէն համանշանակներով, հետեւողութեամբ Քաջունիի, Սւզդերեանի, Նորայրի, Կոյսեւանի եւ Նուպարեանի Գաղ. Հայ. Անգղ. եւ Գերմաներէն բառադրոց եւ դիտական-ար-